

JURISTEN

NR 1 / 2023

WWW.JURISTEN.NO

Tema Fremtidens rettssikkerhet

Dette sier utdanningsinstitusjonene om forskningsbehov
Teknologisk revolusjon utfordrer jussen // Fremtidens grunnutdanning
Enorm økning av rettslig informasjon // Rachlew om bevisvurdering

JUS ABONNEMENT

ENKELT, FLEKSIBELT OG LØNNSOMT

Over 500 timer med etterutdanning

Alle finner relevante kurs.

Min JUS gir oversikt over timer og kurs

Enkel kontroll over egen etterutdanning.

Rabatterte pris på årlige, fysiske kurs

Her møtes bransjen til fag og sosialt fellesskap.

Tidseffektivt og enkelt

JUS Digital er tilpasset en travel hverdag.

Økonomisk lønnsomt

Tar du to dagskurs i året, betaler du ca det samme for JUS Digital.

Ajourføringsforedrag

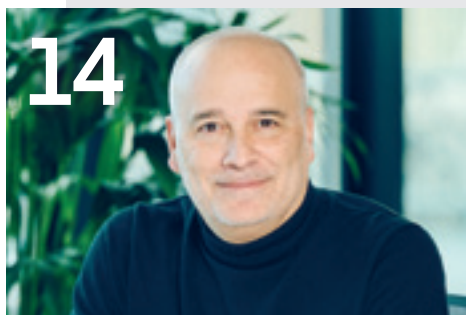
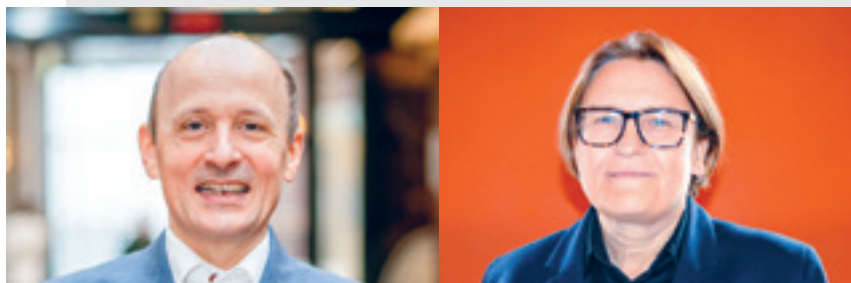
Alle temaer fra årlige kurs er tilgjengelige.

Ønsker du fordelene av en bedriftsavtale?

Vår kundekontakt Benedicte Granum svarer gjerne på dine henvendelser! Hun treffes på bg@jus.no eller **412 23 985**.

Innhold 1|23

6 Forskning

Utdanningsinstitusjonene om forskningsbehov.

12 Etterlyser prioritering

Juristforbundets president etterlyser helheltlig prioritering av juridisk forskning.

14 Teknologisk revolusjon

Vi står foran et teknologiskifte som vil endre jussen, sier Joachim Benno.

22 Profesjonsutdanningen

Jusstudent Gidske Dekker-Olsen advarer mot at jusstudiet kan bli utdatert.

26 Rettslig informasjon

Jørn Øyrehagen Sunde frykter vi er i ferd med å miste oversikten over omfanget av rettslig informasjon.

34 Bevisvurdering

Asbjørn Rachlew mener påtalemyndigheten må bli bedre på å vurdere bevis i straffesaker.

38 Eks-statsråd og advokat

Advokat Iselin Nybø er tidligere forskningsminister.

46 Vil styrke barnevernet

Benedicte Gram-Knutsen ønsker prøveprosjekt for å styrke barnevernet juridisk.

52 Barns medvirkning

Advokat Henrik Botten Taubøll vil styrke barn og unges medvirkning i plan- og byggesaker.

Ingen
egenandel

Digital legehjelp inkludert i medlemskapet

Få hurtig hjelp av erfarne leger og sykepleiere på telefon og video 24 timer i døgnet – 365 dager i året. Du betaler ingen egenandel. Du kan få hjelp med resepter, henvisning til spesialist, veiledning til offentlige/private helsetjenester og i noen tilfeller korte sykmeldinger. Tjenesten kan også benyttes av ektefelle/samboer og barn.

Er det nødvendig med en fysisk konsultasjon, vil du selvfølgelig bli anbefalt å gå til fastlege, legevakt, sykehus eller privat legesenter.

Ta kontakt på 55 17 90 09.

JURIST
FORBUNDET

Rettsstaten trenger faglig påfyll

Rettsstaten, og tilliten til den, utfordres av justisfeil, men også av endringer som digitalisering, internasjonalisering og økt rettsliggjøring fører med seg. Hva kan forskningen bidra med i det bildet? Hvor viktig blir økt juridisk forskning og økt kunnskap? Hvordan skal jusutdanningen møte fremtiden? Tar man innover seg hvordan digitalisering endrer samfunnet? Det samme med vekst i antall lover, forskrifter, bestemmelser og forarbeider – det totale bildet av rettslig informasjon. I denne utgaven har vi snakket med blant annet dekanene ved utdanningsinstitusjonene, teknologiekspertene og forskere om dette.

Hvor trenger man mer kunnskap og forskning? Det minst fruktbare vil være å gi masse forskningsmidler til områder hvor det allerede har gått galt, mener Morten Kinander ved BI. Han påpeker at for eksempel trygdeskandalen er utredet av to NOU-er og en rekke akademikere. Han mener rettsvitenskapsforskningen må styrkes generelt, og at man ikke kan tenke veldig instrumentelt. «Den neste jusskandalen» kan dukke opp hvor som helst, påpeker han. Men dekanene trekker likevel frem temaer som trenger juridisk forskning; som skatterett, helse rett og EØS-rett. Eller juristers evne til å vurdere beviser. Ragnhild Hennum ved UiO forteller også om å åpne for økt tverrfaglighet – som valgfaget i vitnepsykologi sammen med psykologisk institutt. Karl Harald Søvig ved UiB sier det er vanskelig å forutsi hvor det kan smelle neste gang, fordi rettsstaten er under kontinuerlig utvikling. Blant annet vil teknologi påvirke oss mye fremover.

Teknologiens påvirkning opptar både Juristforbundets Tech Forum og professor Jørn Øyrehagen Sunde. Sistnevnte deltar i forskningsprosjektet «Digirett». Han sier det kommer uroperioder i retten når ny teknologi gir muligheter til økt produksjon av lover og regler. Det har skjedd tidligere i historien, og det skjer nå, mener han. Øyrehagen Sunde sier samfunnet er i ferd med å miste oversikten og at NAV-skandalen kan være et symptom på dette.

Forskningsprosjektet skal se på hvordan man legger til rette for økt tilgang til rettskilder for folk flest – for å styrke rettsstaten. Utviklingen innen digitalisering og teknologi følges også av Juristforbundets Tech Forum. I denne utgaven kan du lese et intervju med forumets leder Joachim Benno. Han sier vi står foran et nytt teknologiskifte som vil påvirke hele samfunnet. Det kan bety mange gode muligheter for rettsikkerheten. Men også en fare for skremmende konsekvenser, for både demokratiet og individets rettsikkerhet.

Så hvor skal forskningsinnsatsen legges inn for å gi rettstaten nødvendig påfyll? Juristforbundets president Sverre Bromander sier i denne utgaven at man må forebygge justisfeil med mer forskning – og advarer mot å bare jobbe med granskinger og evalueringer i enkeltspørsmål og på enkeltområder når noe synes ikke å fungere eller å ha gått galt, mens man samtidig på justisfeltet i alt for liten grad evaluerer og forsker helhetlig. Da havner vi i en situasjon hvor vi må reparere når det har gått alvorlig galt fremfor å forebygge justisfeil som økt forskning ville bidratt til. God lesning!

Ole-Martin Gangnes
redaktør

Redaktør
Ole-Martin Gangnes
omg@juristen.no

Annonseansvarlig
Randi Huth Rogne – Storybold
randi@storybold.no
Tlf.: +47 995 20 500

Journalist
Tore Letvik
tl@juristen.no

Design / layout
Inge Martinsen – Aksell AS
inge.martinsen@aksell.no

Journalist
Tuva Bønke Grønning
tbg@juristen.no

Tips redaksjonen
redaksjonen@juristen.no
mob. 48 24 83 52
www.juristen.no

Følg oss!

Ved adresseendring

Logg inn med ditt medlemsnummer på juristforbundet.no for å endre.

Andre – send ny adresse til medlem@juristforbundet.no

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere eller forkorte innlegg.

Juristen arbeider etter redaktørplakaten og er en del av

Forsidebilde

Tore Letvik

Grafisk produksjon

Ålgård Offset AS

Innsendt stoff til neste nummer må være redaksjonen i hende innen 11. april 2023.

Redaksjonen avsluttet 7. februar 2023.

Utgiver

JURISTFORBUNDET

A portrait of Karl Harald Søvig, a middle-aged man with a receding hairline, smiling and standing with his arms crossed. He is wearing a blue suit jacket over a white shirt with red buttons. A small yellow pin is visible on his left lapel. The background is a blurred outdoor setting with warm lighting.

Det er vanskelig å forutsi
hvor det kan smelle.
Rettsstaten er under
kontinuerlig utvikling

Karl Harald Søvig.
(Foto: André Kvalvågnes /
UiB)

Er jussforskningen for hendelsesstyrt?

Utdanningsinstitusjoner ønsker helhetlig og forutsigbar satsing på juridisk forskning

Når rettstatens tillit og legitimitet utfordres av alvorlige justisfeil – hva betyr det, eller bør bety, for forskningen og juristutdanningen?

Dekanene ved de tre juridiske fakultetene og leder for BI's Institutt for rettsvitenskap er alle enige om at det er behov for mer juridisk forskning.

 Tuva Bønke Grønning

– Forskningsmiljøene er små og det er behov for flere rettsforskere. De aller fleste utfordringene som Norge og resten av verden står overfor, trenger også rettsvitenskapelige tilnærminger. Kanskje utfordringen for oss er å nytenke? spør Tore Henriksen, dekan ved juridisk fakultet på Universitetet i Tromsø.

– Er dagens løsninger eller reguleringsmåter egnet til å møte de store samfunnsutfordringene, være seg klima- og naturkrisen, ny teknologi eller geopolitiske spenninger og trusler mot demokratiet og rettsstaten?

Karl Harald Søvig, dekan ved juridisk fakultet i Bergen, peker på at et av hovedfunnene i makt og demokratiutredningen fra 2003 var at samfunnet rettsliggjøres.

– Jeg tror ikke nødvendigvis det er slik at det flyttes så mye makt til domstolene fra det politiske miljøet, men vi har en regulering som er kompleks og preget av høy endringstakt. Vi styrer vårt moderne samfunn gjennom lover og regler, og da må vi også forske på det, sier han.

Søvig sier rettsforskningen ofte har handlet om hvordan regler skal tolkes.

– Det må vi fortsette med, men vi må også se på hvordan reglene virker. Og så tror jeg det er verdt å merke seg at forskrifter har fått større plass i det norske samfunnet, og en del av dem er så viktige at det trengs at vi vier dem oppmerksomhet, sier han. ►

Trygderett og skatterett

På spørsmål om hvor det bør forskes mer, synes Søvig det er vanskelig å trekke frem enkeltfelt som er viktigere enn andre.

– For eksempel er trygderett og skatterett gjennomsyret av rettslig regulering og vi har sett en del stansinger på områdene, men det er for få forskere. Det er også en utfordring med begrensede midler, og det er veldig mange temaer som ikke er så godt forsket på, sier han.

Søvig trekker også frem helserett.

– Helseretten er også gjennomregulert. Hvis vi går 25 år tilbake i tid er den nesten ikke til å kjenne igjen, og dette er lover og regler som skal håndteres av ansatte i helsevesenet og forstås av pasientene.

– De fleste rettslige konflikter skal ikke opp for domstolene, men håndteres av ansatte i det private og offentlige.

Morten Kinander, instituttleder ved Institutt for rettsvitenskap på BI, mener NAV-saken viser at vi ikke har tatt inn over oss at vi er med i det indre markedet og at det bør både forskes mer på og undervises mer i EØS-rett generelt.

– Det ligger en utfordring i hvordan EU og EØS fungerer: det blir mer og mer forordninger og det blir vanskeligere for utdanningsinstitusjonene å henge med, sier han.

Kinander mener det minst fruktbare vil være å gi masse forskningsmidler til områder hvor det allerede har gått galt.

– Trygdeskandalen er allerede utredet av to NOU-er og hundre akademikere. Sannsynligheten for at det kommer noe helt nytt der er minimal, mener han.

– Vi må styrke rettsvitenskapsforskningen generelt, og ikke tenke så fryktelig instrumentelt. Det blir litt som å sette inn alle etterrettingsressurser for å unngå et nytt Utøya, når det er lite sannsynlig at det vil skje akkurat der neste gang.

Kinander tror «den neste jusskandalen» kan dukke opp hvor som helst.

Morten Kinander.
(Foto: Handels-
høyskolen BI)

Ragnhild Hennum er dekan ved juridisk fakultet på Universitetet i Oslo. Hun understreker at deres forskere står fritt til å velge tema for sin forskning og at dette er en grunnleggende del av forskningens frihet.

– Når det er sagt så har fakultetet flere satsninger på ulike felt. For eksempel har vi et samarbeid med NAV for å utvikle forskning og undervisning innen trygderett. Internasjonal rett påvirker norsk rett på svært mange rettsområder på grunn av for eksempel EØS-avtalen og Norges menneskerettslige forpliktelser. Fakultetet og vårt senter for fremragende forskning, PluriCourts, samarbeider om en satsning på forholdet mellom nasjonal og internasjonal rett innen ulike sektorer.

Hun forteller at dette forskningsfeltet vil få en vesentlig styrkning gjennom at fakultetet har fått midler fra Norges forskningsråd for å opprette et forskningssenter for EØS-rett (Research Centre on the European Dimension of Norwegian Law), som vil bli opprettet med planlagt oppstart i våsemesteret 2023.

Rettsvitenskap i langtidsplan

Regjeringens langtidsplan for forskning har blitt kritisert, blant annet av Juristforbundet, for å ikke løfte frem rettsvitenskap tydeligere. Ragnhild Hennum mener man ofte ser at «juridiske problemstillinger forsvinner i offentlige dokumenter som skal vise retning for forskning i fremtiden».

– Nesten alle de spørsmålene som tas opp i langtidsplanene har rettslige sider og fakultetet har sammen med de juridiske fakultetene i Bergen og Tromsø, i mange år, arbeidet for større forskningsmidler til juridisk forskning.

Karl Harald Søvig synes det står lite om rettsvitenskapen under de ulike emnene i langtidsplanen.

– Når man går over de ulike områdene – for eksempel hav og kyst, helse, klima og miljø – så står det lite om rettsvitenskapens betydning.

Dekan Tore Henriksen i Tromsø tror ikke utformingen av langtidsplanen for forskning betyr at rettsvitenskapen blir nedprioritert.

– Det blir framhevd at rettsvitenskap bør inngå i alle tverrvitenskap-

lige forskningsprosjekter. Men jeg er enig med innspillet fra Juristforbundet at rettsvitenskapelig forskning kunne vært løftet mer fram, særlig knyttet til utfordringene som rettsstat og demokrati står overfor. Samtidig må vi nok selv ta ansvar for denne situasjonen – har vi vært tilstrekkelig synlig i samfunnsdebatt, med innspill til utvikling av forskningsprogram i Forskningsrådet med videre?

– Lite endringer i utdanningen

Når det gjelder jusutdanningen opplever Morten Kinander ved BI at det ikke har skjedd så mange kvalitative endringer siden han selv studerte rettsvitenskap.

– Det følger av grunnloven at det rent nominelt er norsk lov som gjelder. Men det kan fort gå galt hvis man tror det også, sier han.

– Det blir viktigere og viktigere å forstå den internasjonale utviklingen. Det er en klisje å se at verden

blir stadig mer kompleks, men det blir vanskeligere å forholde seg utelukkende til norsk rett. Det gjelder også i jusutdanningen.

BI starter til høsten opp med bachelor i rettsvitenskap, og vil etter hvert også tilby en master.

– Det blir mye likt og klart gjenkjennelig, men det blir også en del som kommer til å være annerledes. Det vil bli tettere og mer løpende kontakt med det praktiske rettslivet gjennom praksis, både advokatfirmaene og offentlige myndigheter, sier Kinander.

Henriksen i Tromsø peker på at masterstudiet i rettsvitenskap er under stadig endring som følge av ulike evalueringer. Det kan blant annet gjelde endringer av pensum, undervisningsmetoder, innhold i emner, nye emner og endringer i prøveformer.

– Regelmessig gjennomføres det større evalueringer av studiene hvor ►

Tore Henriksen.
(Foto: Jørn Berger-Nyvoll)

blant annet relevansen av studiet for arbeidslivet, samfunnet og profesjonen blir vurdert. Det gir oss mulighet til å få tilbakemeldinger fra «omverdenen» om kandidatene vi uteksaminerer har den kunnskapen, ferdighetene og evnene som er nødvendig for å utøve juristrollen, forteller han.

– Så langt opplever vi at arbeidsliv og profesjon er godt fornøyd med de som uteksamineres fra UiT. Men som sagt, vi er alltid i endring.

På spørsmål om jurister bør bli flinkere til å vurdere bevis svarer han:

– Tja, det er kanskje ikke jeg den rette til å svare på. Svaret er sikkert ja. Da er vel neste spørsmålet hvilket ansvar juristutdanningen har for å bidra til det. Det reiser også videre om ansvarsfordeling mellom universitet og arbeidslivet.

Han sier at juristutdanningen sikkert kan bidra, men mener «kunnskap og ferdigheter knyttet til bevisvurdering utvikles nok mer effektivt i den praktiske profesjons- og yrkesutøvelsen» (i forvaltningen, i

domstolen eller som advokat eller som påtalejurist) i samspillet mellom faktum og juss.

– Våre studenter får et innblikk i dette når de er i praksis på advokatkontor, domstoler, i forvaltningsorgan mv i sitt fjerde studieår.

Nye valgemenner

Også dekanen ved Universitetet i Oslo er opptatt av å kontinuerlig utvikle studiene ved fakultetet. Ragnhild Hennum forteller at det i senere tid er flere konkrete endringer som kan sees på som en respons på rettsstats- og sikkerhetsutfordringer som er avdekket.

– Blant annet har vi foretatt en gjennomgang av hele masterstudiet i rettsvitenskap sikte på å sikre enda bedre integrering av EU/EØS-rett gjennom hele studiet. De valgfrie delene av studiet er nettopp gjennomgått, og det er vedtatt en ny portefølje av valgemenner og en profilordning, forteller hun.

Blant de nye valgemennene er blant annet egne emner om demo-

krati og rettsstat, kritisk juss og to nye emner med EU/EØS-rett.

– Det er også åpnet opp for økt tverrfaglighet, slik at jusstudenter i større grad kan ta bla. kriminologi- eller retts sosiologi emner i graden – også det kan bidra med viktige kritiske perspektiver, sier Hennum.

Hun trekker også frem at de underviser i prosessfag der bevis inngår som en viktig del.

– Vi har også et valgfag i vitnepsykologi sammen med psykologisk institutt her ved UiO. Jurister kan helt sikkert bli bedre til å vurdere bevis, men det viktigste er kanskje å utdanne våre studenter i kritisk tenkning slik at de er godt rustet til å kritisk vurdere både de rettslige og faktiske sidene av en sak.

Bedre videreutdanning

Det er en utfordring at det er så mange emner som ideelt sett skulle være med i jusutdanningen, opplever Karl Harald Søvig. Han mener det aller viktigste er å lære studentene å tenke kritisk.

– Nav-skandalen, justismord og bøtesoning – det dukker stadig opp saker som med tematikk det burde vært mer av i jusutdanningen. Problemet er at skal man fylle på, må også noe ut. Derfor er det aller viktigste å bruke utdanningen til å lære studentene å tenke kritisk, sier han.

– En utfordring med jussen er at vi på den ene siden er avhengig av at folk skal tenke likt, men samtidig trenger vi folk som kan reflektere og kritisere jussen for å bringe den videre.

Søvig mener det også bør tas en diskusjon om hva som skal være grunnutdanning og hva som skal være videreutdanning.

– Jurister har i liten grad kommet tilbake til universitetene, men ti år etter en avsluttet master vil det ha skjedd veldig mye på veldig mange felt. Universitetene skal ikke ta hele oppgaven, men vi bør tenke på hvordan vi kan bidra til å holde kompetansenivået oppe og sikre bedre etter- og videreutdanning.

– Rettsstat under kontinuerlig utvikling

På det store spørsmålet om hvilke utfordringer rettstaten står ovenfor i tiden som kommer

– Rettsstaten er annerledes enn den vi kjente før fordi verden har blitt så tett sammenvevd. Vi kommer ikke utenom at vi er en del av en større verden og at mye regelverk kommer utenfra. Men vi har også nytte av et felleseuropeisk regelverk. Det er for eksempel utenkelig at hvert enkelt land skal kunne håndtere store teknologigiganter og bruken av kunstig intelligens må reguleres gjennom et felleseuropeisk regelverk, sier han.

– I et europeisk perspektiv ser vi dessverre også at utviklingen noen steder går bakover, som for eksempel i Ungarn og Polen.

Søvig kaller det et «evighetsarbeid».

– Det er vanskelig å forutsi hvor det kan smelle. Rettsstaten er under kontinuerlig utvikling. Teknologi vil påvirke oss mye fremover, og det er

ingen tvil om at vi om ti år vil ha gjort oss noen tanker om hvilken betydning det har for rettstaten.

Tore Henriksen mener utfordringene er flere og sammensatte, og også avhengig av hva man legger i rettsstatsbegrepet.

– Tydeligst er utfordringene den internasjonale rettsorden står ovenfor, blant annet Russlands angrepskrig mot Ukraina med brudd på folkeretten, manglende virkemidler gjennom FN, rettsoppgjør med de ansvarlige og så videre, klimakrisen, manglende oppslutning og gjennomføring av folkerettslige forpliktelser blant annet til beskyttelse av miljø og manglende rettferdig fordeling mellom rike og fattige stater og så videre, sier han.

Når det gjelder Norge peker han på at vi i utgangspunktet har en sterk og trygg rettsstat. Han mener utfordringene kan omfatte rent praktiske ting som begrensinger i tilgangen til domstolene, rettshjelpsordninger, og ressurser i domstolene.

Han trekker også frem Juristforbundets innspill i Stortingets behandling av langtidsmeldinga, som blant annet handlet om NAV-skandalen og manglende kunnskap om og gjennomføring av EØS-forpliktelser.

– Fokusert for de juridiske fakultetene er hvordan vi kan bidra til å styrke rettsstaten og gjøre den motstandsdyktig. Det gjelder hvilke kandidater vi utdanner, at de har

kunnskaper og ferdigheter som gjør at de er i stand til å følge med i rettsutviklingen, stiller kritiske spørsmål og er kritiske, at de også som Juristforbundet skriver bekler stillinger i ulike deler av samfunnet, også i kommunene som forvalter store ressurser, sier Henriksen.

– Også våre forskere, at de arbeider med problemstillinger som bidrag til å styrke opprettholde rettsstaten, kanskje har enda støtte fokus på få «impact»: Bidra med kunnskap om helheten i rettsstaten og den internasjonale sammenhengen, kunnskap om hvordan vi forstår og bruker våre internasjonale forpliktelser.

Ragnhild Hennum påpeker i likhet med Søvig at retten har blitt mer kompleks, blant annet på grunn av internasjonalisering og rettsliggjøring. Hun mener både rettsliggjøring og internasjonalisering er en styrke for rettstaten, men at det gjør både det å utdanne jurister og den praktiske jussen mer kompleks.

– Det gjør det også vanskelig for enkeltpersoner å skaffe oversikt og få gjort seg nytte av de rettighetene de har. Det er kostbart, tar lang tid og innebærer ofte en risiko å bruke rettsapparatet til å få gjennomslag for sine rettigheter, sier hun.

– Internasjonalt ser vi også store trusler mot rettsstaten. Det er viktig at vi som institusjon fremmer de grunnleggende verdiene i demokratiet og rettsstaten, både nasjonalt og internasjonalt.

STIPENDUTDELING

Stiftelsen utdeler stipendier til både forskning og utdanning innenfor områdene folkerett og havrett.

Søknadsfristen er 10. mai 2023

Søknad kan sendes til havrettsminister@shjel.no eller gjennom vårt kontaktskjema på shjel.no

STIFTELSEN

HAVRETTSMINISTER JENS EVENSENS LEGAT

Etterlyser prioritering av rettsvitenskapelig forskning

– Fortsatt nedprioritering av rettsvitenskapen vil fremstå merkelig, sier Juristforbundets president.

 Ole-Martin Gangnes

Juristforbundets president Sverre Bromander mener tiden er overmoden for at myndighetene synliggjør jussens og rettsvitenskapens betydning for å sikre demokratiet og rettsstaten.

– De siste 20 årene har for Norges del vært en gedigen økonomisk opptur. Vi har samtidig vedtatt stadig flere lover og regler for å styre samfunnet, selvtenkt eller importert. Mens man i andre land har sett hvordan såkalt sterke ledere bevisst har angrepet pressfriheten og domstolene fordi det er de viktigste skansene for å bevare demokratiet. Kanskje vi på grunn av en sterk økonomi så langt har tatt for gitt at vår modell og rettsstat tåler det meste, spør Bromander.

Spørsmålet er aktuelt i forbindelse med den reviderte langtidsplanen for forskning – et viktig strategisk virkemiddel i kunnskapspolitikken og den tredje i rekken. Planen har et tiårig perspektiv, med konkretisering av mål og prioriteringer for kommende fireårsperiode.

Bromander sier han etterlyser vurderinger av rettsstatens betydning, og ikke minst faren for svekkelse av den.

– At man kontinuerlig nedprioriterer egen forskning om jussens og rettsvitenskapens betydning for å sikre demokratiet og rettsstaten internasjonalt og i Norge, vil etter 2022 fremstå som merkelig. Jussen er en helt egen vitenskap og bør

ikke gjemmes bort, sier han.

Etterspurt lenge

En sterkere satsing på juridisk forskning har vært etterlyst lenge. For to år siden uttalte forskningsdekanene ved de juridiske fakultetene ved Universitet i Bergen, Universitet i Oslo og UiT Norges arktiske universitet i Juristen at det var behov for et betydelig finansieringsløft og at det var et sterkt økende behov for juridisk forskning.

Anne Marie Frøseth, Vibeke Blaker Strand og Sondre Torp Helmersen sa den gang at det var en generell utfordring at rettsvitenskap i svært liten grad er skrevet inn i de tematiske programutlysningene i Forskningsrådet og EU-programmene. Rettsvitenskapen har blitt sett på som en underkategori av samfunnsvitenskap, noe som har fått betydning for i hvilken grad man kommer til orde i beslutningsprosesser som har økonomiske konsekvenser, sa de.

Forskningsdekanene mente det er svært mange områder som har behov for større forskningssatsing – som for eksempel forskning som ser nærmere på innholdet i forvaltningens vedtak på områder som barnevern, utlendingsfeltet og NAV-systemet.

I høringen om langtidsplanen krever Juristforbundet at «rettsstat, demokrati, tillit og fellesskap» må bli en ny prioritering som tas inn når Stortinget skal bestemme seg

ikke gjemmes bort, sier han.

– Den reviderte langtidsplanen adresser store samfunnsutfordringer, men tar i liten grad opp trus-

lene mot demokratiet og rettsstaten, sier han.

for forskningsstrategi fremover. Det begrunnes med blant annet NAV-skandalen, barneverns-dommene, bruken av kunstig intelligens, at svært mange kommuner mangler jurist og økt internasjonalisering.

– Heller ikke når det gjelder rettsvitenskapelig forskning på koronaregelverk, fremtidige pandemier og forholdet til Russland har vi råd til en rettsstat på sparebluss, sier Sverre Bromander.

Baneheia-saken

Han mener Baneheia-saken er et eksempel på at man må forebygge justisfeil med mer forskning.

– Vi havner i en situasjon hvor vi må reparere når det har gått galt, av og til alvorlig galt, fremfor å forebygge justisfeil som økt forskning ville bidratt til, sier han.

Regjeringen har varslet at det skal settes ned et uavhengig granskingsutvalg som gjennomgår Baneheia-saken – dessuten har alle partiene på Stortinget samlet seg om å foreslå en særskilt evaluering av Gjenopptakelseskommisjonen.

Bromander sier han er positiv til begge deler, men han oppfordrer også myndighetene til å tenke mer systematisk.

– Juristforbundet støtter den foreslåtte gjennomgangen av Gjenopptakelseskommisjonen og uavhengig gransking av Baneheia-saken. Det er en viktig forutsetning for å lære av tidligere feil og for å gjenopprette tillit til rettstaten. Jeg har samtidig lyst til å advare mot den norske tradisjonen med mye granskinger og evalueringer i enkeltspørsmål og på enkeltområder når noe synes ikke å fungere eller å ha gått galt, mens man samtidig på justisfeltet i alt for liten grad systematisk evaluerer og forsker helhetlig, både i forkant og etterkant av vedtak, sier Bromander.

Justisminister Emilie Enger Mehl (Sp) på vei inn for å kommentere frikjennelsen av Viggo Kristiansen i Baneheia-saken.
(Foto: Helge Mikalsen / VG)

– Vi havner da stadig vekk i en situasjon hvor vi må reparere når det har gått galt, av og til alvorlig galt, fremfor å forebygge justisfeil som økt forskning ville bidratt til, sier han.

Forskning og rettshjelp

Juristforbundet har levert et skriftlig høringsinnspill til justiskomiteen om evaluering av Gjenopptakelseskommisjonen. Bromander mener at sektoriseringen av saker og temaer i den offentlige politikktutviklingen og «manglende helhetlig forskningssinnsats på justisfeltet» må inngå i justiskomiteens vurderinger.

– Det tas en rekke initiativ, utredes, evalueres og granskes for å vise politiske vilje og evne til både og styre og å lære. Jeg håper justiskomiteen og justisministeren i forbindelse med disse prosessene også greier å tenke bredt og overordnet. Eksempelvis er det en konkret utfordring til politikerne at en full gjennomgang av Gjenopptakelseskommisjonen også parallelt må medføre en full gjennomgang av reglene for å få rettshjelp, sier han.

Regjeringen har varslet at det i løpet av 2023 vil fremmes en lov-

proposisjon til Stortinget om retts-hjelpsordningen. Bromander sier han er spent på hvor mange av forslagene i NOU 2020:5 om rettshjelp som følges opp av Stortinget.

I sitt skriftlige innspill skriver Juristforbundet at «en full gjennomgang av Gjenopptakelseskommisjonen vil gi liten mening uten at den også medfører en full gjennomgang av reglene for å få rettshjelp til saker som hører hjemme i Gjenopptakelseskommisjonen».

– Spørsmålet er om reglene for å få advokat i gjenåpningssaker er for trange. Etter vår oppfatning henger dette tett sammen med de øvrige spørsmålene som er reist i representantforslaget, og må være en helt nødvendig del av evalueringen av Gjenopptakelseskommisjonen. Jeg forutsetter at disse temaene koordineres inn mot Regjeringens pågående lovarbeid om rettshjelpsordningen, sier han.

Professorer ønsker mer offentlighet

I innspillet til justiskomiteen om gransking av Gjenopptakelseskommisjonen skriver forbundet at det også bør ses på om retten til kontradiksjon er godt nok ivarettatt, om det er riktig at det er

samme saksbehandler som behandler en ny gjenopptakelsesbegjæring, eller om det da bør være et rullerende system, slik at ikke samme person behandler samme sak flere ganger.

Også professorene Johan Giertsen, Eirik Holmøyvik og Magne Strandberg ved juridiske fakultet UiB har levert innspill til komiteen. De foreslår at Stortinget blir oppdragsgiver for granskningen.

«Fordi granskingen vil omfatte minst to – kanskje alle tre – statsmakter, er det ikke hensiktsmessig at den utøvende makt ved regjeringen setter ned granskingsutvalget og fastsetter mandatet», skriver de.

«Skal det fortsatt være en reell åpning for stortingsoppnevnte granskingskommisjoner, er det vanskelig å tenke seg en mer passende sak enn Baneheia. Denne granskingen vil gå til kjernen av en helt sentral statsoppgave – alle tre statsmakters plikt til å ivareta borgernes rettssikkerhet», skriver de tre.

De mener også at utkastet til mandat bør legges offentlig ut med en høringsfrist og at utvalget som gransker bør praktisere mer offentlighet når det gjelder dokumenter som innhentes.

Virtual reality, metaverset, kunstig intelligens og blockchain

Teknologisk revolusjon kan forandre jussen

Vi står foran et nytt teknologiskifte som vil påvirke hele samfunnet, og vi må på passe på at dette ikke svekker demokratiet og rettsstaten, sier Joachim Benno, leder av Juristforbundets Tech Forum.

Ole-Martin Gangnes

Joachim Benno, leder av
Juristforbundets Tech Forum,
prøver VR-teknologi.
(Foto: Tore Letvik)

– Jeg har over 30 års erfaring med spørsmål knyttet til digitalisering, juss, politikk og markedsutvikling, men har aldri vært i nærheten av å oppleve det som skjer nå. Vi står overfor et brytningspunkt. En perfekt storm, der svært kraftfull teknologi begynner å virke sammen på en måte vi ikke har sett tidligere; som kunstig intelligens, virtuelle/utvidede virkeligheter, blockchain og kommunikasjonsteknologier, sier Joachim Benno.

– Her ligger det store muligheter i form av effektivisering, informasjonshåndtering, bedre ressursbruk, nye brukertjenester og bruksområder – både i offentlig og privat sektor. Men også en fare for potensielt negative konsekvenser, for både demokratiet og individets rettsikkerhet, hvis vi ikke passer godt på og følger med i timen. Her har juristprofesjonen et svært viktig samfunnsansvar å ivereta, sier lederen for Juristforbundets Tech Forum.

Forumet ser på hvilken effekt teknologisk utvikling, digitalisering og kunstig intelligens har på samfunnet og juristrollen. Man skal følge utviklingen og løfte frem temaer som vedrører såvel samfunnet i stort, som juristprofesjonen og individet.

– Vi har gjennomført en rekke aktiviteter siden oppstarten i 2019, og vi har fått mange gode tilbakemeldinger. Det blir enda flere aktiviteter i år. Nylig gjennomførte vi seminaret «Utdanner vi jurister for gårldagens virkelighet?» i samarbeid med LILO (Legal Innovation Lab Oslo) ved Det juridiske fakultet i Oslo, med gode diskusjoner mellom offentlig og privat sektor og utdanningsstedene. Fremover kommer vi blant annet til å arrangere en ny seminarserie vi kaller Tech Forum Innsikt.

Her er formålet å øke juristers kunnskap om sentrale digitaliseringstemaer og å tilby utdypende diskusjoner som setter teamet i en praktisk juridisk kontekst. På den måten kan jurister få et bedre grunnlag for å delta mer aktivt i den

offentlige debatten om samfunnsdigitaliseringen, samt å være bedre rustet til å håndtere konkrete digitale problemstillinger i den daglige offentlige eller private virksomheten de arbeider.

Metaverset

– Utfordringene er mange. Personvern, sikkerhets- og integritets-spørsmål samt etiske perspektiver er grunnleggende hensyn som må diskuteres og ivaretas. Samtidig er det viktig å løfte frem de muligheter utviklingen gir. Men uten nødvendig brukertillit vil vi ikke kunne realisere det positive potensialet som ligger i utviklingen. Og den tilliten må blant annet sikres med gode og hensiktsmessige rammebetingelser, sier han.

– I situasjoner hvor utviklingen påvirker et helt samfunn, og hvor det fremmes krav om endring av rammebetingelser under tidspress, er det viktig å passe på at disse endringene skjer i tråd med rettsstatsprinsipper. Og at det ikke skjer ubevisste og utilsiktede forskyvninger i eksisterende interesseavveininger, sier Benno.

Det kan dreie seg om individuelle rettigheter – knyttet til for eksempel personvern, forbrukervern, relasjonen mellom stat og individ, etiske hensyn og arbeidstakerrettigheter – eller å sikre en hensiktsmessig balanse i avveining mellom kommersielle aktørers interesser.

– Det er innlysende at juristprofesjonen har en sentral oppgave og et viktig samfunnsansvar her, både som kravstiller og bidragsyter, sier Benno.

– Hvilke områder er det nødvendig med kunnskap på nå for jurister?

– Utover en grunnleggende forståelse for hva digitalisering er og innebærer, og hvordan det påvirker personvern og informasjonssikkerhet, vil jeg særlig peke på metaverset, kunstig intelligens og blockchain som tre sentrale områder man bør gjøre seg fortrolig med.

Metaverset brukes ofte som et samlebegrep for fremtidens internett, der den fysiske virkeligheten smelter enda mer sammen med forskjellig type digitale virkeligheter – såkalte virtuelle, utvidede og blandede virkeligheter.

Her ser man for seg et samspill mellom svært kraftfulle underliggende teknologier, som for eksempel kunstig intelligens, blockchain og såkalte XR-teknologier. XR-teknologi er en samlebetegnelse på teknologi som tilbyr ulike former av de nevnte digitale virkelighetene. Blockchain er en kompleks teknologi med mange bruksområder, som blant annet brukes for å skape verdier knyttet til digitale objekter (kryptovaluta, NFTer osv).

Rettsikkerhet

– Når kommer metaverset?

– Metaverset er for såvidt et løst begrep, uten noen legaldefinisjon. Men selv om de fleste peker på et tidsperspektiv på fem til ti år før vi får se et bredere gjennomslag i samfunnet, ser vi allerede nå flere eksempler på praktiske bruksområder og antydninger til fungerende forretningsmodeller. Vi ser også at både utvikling og posisjonering for dette skiftet skjer nå, sier Benno.

Han sier man kan sammenlikne det med situasjonen på midten og slutten av 1990-tallet, da internett slik vi kjenner det i dag begynte å vokse frem.

– Jeg tror det i løpet av få år vil være like naturlig og nødvendig for offentlige og private aktører å etablere et digitalt nærvær i det vi kaller «metaverset», som det etter hvert ble å etablere en egen webside. Allerede nå ser vi profilerte norske eksempler på offentlige og private aktører som ønsker å utforske dette nærmere, sier han og viser til at både Sparebank1 og Skatteetaten/Brønnøysundregistrene har etablert seg i virtuelle virkeligheter.

– For å lære og forstå hvordan dette virker, og hvilke muligheter og

ChatGPT er en chatbot basert på kunstig intelligens, lansert av OpenAI i november 2022. Dette er et eksempel på teknologi som kan føre til store endringer. (Foto: Luka Stanzl / PIXSELL URN)

konsekvenser dette vil få for kontakten med kunder og brukere. Noen har kritisert det, men jeg mener det er klokt og fremtidsrettet. For kommersielle aktører vil det kunne gi betydelige konkurransefordeler å være tidlig ute.

- Vil legal tech bidra til bedre eller dårligere rettssikkerhet?

- Det har helt klart et potensiale til å bidra til både effektivisering og økt rettssikkerhet. Men særlig i forhold til bruk i offentlige virksomheter og myndigheter og domstoler, må vi sikre et godt rammeverk som blant annet stiller krav til, og legger til rette for, transparens og datakvalitet. Her er det også viktig å arbeide med harmonisering av begrepsbruk i rettsregler på tvers av samfunnssektorer. Det er spør-

mål som blant andre Digitaliseringsdirektoratet og NAV jobber svært aktivt med.

Kompetanseløft

- Hva betyr denne utviklingen for juristprofesjonen og juridisk forskning og utdanning?

- Juristprofesjonen må kunne møte de behov, krav og forventninger som samfunnsdigitaliseringen stiller. Som jurister vil vi i stadig høyere grad konfronteres med problemstillinger som forutsetter endrede, ofte tverrfaglige kvalifikasjoner og kompetansekrav. Dessverre er både den profesjonelle og den alminnelige kunnskapen om disse endringene fremdeles for dårlig. Vi trenger målrettede kompetanseløft. Her må vi se på behovet for både en

generell kompetanseheving blant dagens yrkesaktive jurister og en fortsatt utvikling og tilpasning av den juridiske grunnutdanningen.

- Digitalisering kan ikke lenger håndteres som et spesialfag for de særskilt interesserte studentene, eller være reservert den enkelte spesialist i den juridiske rådgivningsvirksomheten, mener Benno.

- Vi bør også se nærmere på hvordan vi kan bli enda bedre på å overføre kunnskap og resultater fra rettsvitenskapelig forskning til den praktiske profesjonsutøvelsen, til politiske beslutningsprosesser og til den alminnelige samfunnsdebatten. Vi har internasjonalt anerkjente norske rettsvitenskapelige og tverrfaglige forskningsmiljøer innenfor digitalisering, som det offentlige bør ►

– Vær nysgjerrig og skaff deg innsikt, råder Joachim Benno juristene.
(Foto: Tore Letvik)

bidra til å løfte frem på en bedre måte enn i dag, sier Benno.

Han peker blant annet på Senter for rettsinformatikk og avdeling for forvaltningsinformatikk ved fakultetet i Oslo som gode eksempler.

Arbeidshverdagen

– Hvordan vil utviklingen påvirke arbeidshverdagen til juristene?

– Som for resten av samfunnet må vi forvente at også juristprofesjonen vil påvirkes, både ved muligheter og utfordringer. Vi vil se nye arbeidsformer og nye måter å løse juridiske problemstillinger på. Bedre og mer effektive analyseverktøy, som forenkler og automatiserer tradisjonelle juridiske oppgaver, vil bidra positivt. Men det vil også kunne bidra til økt konkurranse fra tilgrensende kompetanseområder og ulike typer rådgivningsvirksomheter.

– Et annet spørsmål vi må stille oss er hvordan denne utviklingen vil

påvirke rollen til advokatfullmektiger og dommerfullmektiger. Hva det vil innebære når mange av de arbeidsoppgavene som i dag utføres i slike stillinger kan forenkles, effektiviseres og automatiseres ved bruk av legal tech.

– Hva bør man gjøre nå som jurist?

– Vær nysgjerrig. Skaff deg generell innsikt og en grunnleggende for-

ståelse av hvordan digitaliseringen virker og begynn å reflektere over hvordan den vil påvirke vår hverdag – som individer, arbeidstakere, bedrifter, organisasjoner og samfunn. Prøv ut ulike tjenester og applikasjoner der muligheten byr seg. Vi trenger å avmystifisere digitaliseringen. En god start er å følge med på Tech Forums aktiviteter fremover, sier Benno.

Joachim Benno er daglig leder/gründer av Metaverse Consulting og leder av Juristforbundets Tech Forum. Han har blant annet bakgrunn som policysejef for Norge og Island i Meta (tidligere Facebook), direktør for myndighetskontakt i Telenor Broadcast, medlem av den svenske IT-kommisjonens «IT-rettslige Observatorium», hovedsekretær for den svenske konvergensutredningen (om sammensmeltingen mellom tele- og mediesektorene) og forsker ved Institutt for Rettsinformatikk. Han er forfatter av blant annet boken "Ytringsfrihet – en konstitusjonell utfordring?".

GRATIS

Deltakelse og opphold
i enkeltrom er gratis.
Reiseutgifter dekkes
etter billigste
reisemåte.

Tillitsvalgtkonferansen 2023

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe: **Tillitsvalgte i alle sektorer**

Fra: **Torsdag 8. juni 2023**

Til: **Fredag 9. juni 2023**

Sted: **Farris Bad, Larvik**

Kursnummer: **2023602**

Påmeldingsfrist: **30. mars 2023**

Det blir varierte, dagsaktuelle organisasjonspolitiske temaer, kulturelle innslag og en fin arena for idéutveksling og nettverksbygging.

Invitasjon med påmelding til konferansen blir sendt ut til alle tillitsvalgte. Der vil det komme nærmere informasjon om konkret tidspunkt og program.

Begrenset antall plasser.

Hold av datoen!

Konferansen er for tillitsvalgte fra alle seksjoner. Konferansen er en påskjønnelse og samlingsplass for de tillitsvalgte.

Påmelding: www.juristforbundet.no/kurs Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

JURIST
FORBUNDET

Debatterte juristrollens utfordringer i samfunnsdigitaliseringen

Samfunnsdigitaliseringen skjer i et høyt og økende tempo. Det utfordrer både juristrollen og utdanningen.

 Ole-Martin Gangnes

I februar arrangerte Juristforbundets Tech Forum og LILO (Legal Innovation Lab Oslo, ved UiO) seminar om den juridiske utdanningen «svarer til de forventninger,

behov og krav som følger med samfunnsdigitaliseringen».

Utdanner vi jurister for gårsgadens virkelighet? var spørsmålet som ble stilt – ikke minst av jusstudent Gidske Dekker-Olsen, som snakket om det hun mener må bli en omstilling av den juridiske profesjonsutdanningen. (Les mer om hennes tanker i en kronikk på side 22.)

– Vi må forstå hvor fort den digitale utviklingen går. Men det er ikke roboter som kommer til å overta jobben din, men det er de juristene som forstår og kan noe om digitalisering, var budskapet hennes.

Hun viste til flere eksempler på hvor raskt utviklingen går – som når «verdens første robotadvokat» skal være forsvarer i en rettssak i USA. Det dreier seg om en robot som bruker kunstig intelligens, utviklet av selskapet DoNotPay, og som forsvarer en person som møter i retten på grunn av en trafikkbot. Ifølge Advokatwatch, som siterer CBS News, lytter roboten til argumenter i retten, og forteller tiltalte gjennom hodetelefoner hva vedkommende skal si.

Seminararrangørene slo fast at juristprofesjonen har en sentral rolle

F.v. Merete Smith, Yuan Pan, Håvard Holm, Rose van der Hilst-Ytreland, Morten Brinker og debattleder Silje Emilienne Aanderud-Larsen.

når samfunnet digitaliseres og at dagens jurister ofte konfronteres med kompliserte problemstillinger som forutsetter teknologisk forståelse og tverrfaglig kompetanse.

For å diskutere temaet var det invitert representanter for både privat og offentlig sektor; Merete Smith (generalsekretær i Advokatforeningen) Yuan Pan (seniorrådgiver/teknologijurist i NAV) Håvard Holm (lagdommer i Borgarting lagmannsrett) Rose van der Hilst-Ytreland (seksjonssjef i Digitaliseringsdirektoratet) og Morten Brinker (AML Risk Manager i Fremtind)

– Kan bruke mer tid på jussen

– Det må åpenbart mer om digitalisering inn i utdanningen og man må forstå mer av dagens teknologi for å forstå fremtidens. Men vi skal fortsatt ha jurister og det skal for eksempel uansett være dommere som sitter å avgjør, sa Merete Smith.

– Verktøy for beslutningsstøtte vil vi få enda flere av, men jeg tror ikke advokater kommer til å få mindre å gjøre. De kommer til å bruke mer tid på jussen og kan kanskje ta enda flere saker; det er jo for eksempel påpekt at det er for lite domstolskontroll av forvaltningen, sa hun.

Lagdommer Håvard Holm påpekte at det er gjort mye med digitalisering i domstolene, men at det så lang har dreid seg om å «sette strøm på papir».

– Det har ikke kommet så mye lenger ennå, men vi vil antakelig se for eksempel innslag av kunstig intelligens som beslutningsstøtte i fremtiden. Og brukes det riktig, vil det antakelig komme gode verktøy. Ikke minst for utrederne i domstolene.

Han etterlyste et kompetanseløft for de som allerede er i yrkeslivet.

– Vi kan ikke vente på at dagens studenter skal bli dommere – det er noen år til. Også vi som er dommere nå må få et faglig grunnlag for å håndtere utviklingen. Ikke minst for å kunne stille riktige spørsmål.

– Også må vi huske at det mye vi kan gjøre på dette feltet – uten at vi nødvendigvis bør gjøre det. Myn-dighetsutøvelse skal ikke utføres av en maskin. Jeg er teknologioptimist, men vi må tilnærme oss med en viss forsiktighet.

Rose van der Hilst-Ytreland i Digitaliseringsdirektoratet var opp-tatt av at det er en fragmentert regelverksutvikling i offentlig sektor.

– Det kan bli problematisk i et digitaliseringsløp. Derfor er lovteknikk et viktig område fremover. Et annet sentralt felt er det som skjer i

EU. Der kommer det en masse regler om både kunstig intelligens og annet som vil påvirke oss i sterk grad. EU og EØS-rett er viktig på dette feltet.

– Trenger samarbeid

I en panelsamtale mellom universitetene deltok Kristine Helen Korsnes (tidligere prodekan, UiT), Marianne Jenum Hotvedt (studiedekan/professor, UiO), Monica Viken (professor i rettsvitenskap, BI) og Nasjida Noorestany (Student-senterleder, CELL/Senter for erfaringsbasert juridisk læring)

Kristine Helen Korsnes fortalte at studentene bruker mye teknologi som verktøy i undervisningen.

– Men det er en vei å gå for å integrere digitaliseringsperspektivet i alle fag – både det etiske perspektivet og på andre måter. Vi trenger et samarbeid med de som ligger lenger frem i løypa. Praksisplasser er viktig i den sammenheng og jeg tror «avta-gerfeltet» må sterkere inn på fakul-tetene.

Monica Viken påpekte at BI starter med litt blanke ark og jobber med å integrere dette i alle fagene.

– Alle skal lære dette. Det kan ikke bare bli et faneord. Det gjelder jo også oss i lærerstaben. Vi jobber også med praksisplasser.

Marianne Jenum Hotvedt for-talte at UiO jobber med dette blant annet gjennom CELL, som ser på nye undervisningsformer.

– Masterstudiet er i endring. Det er tre punkter som er viktige; ferdig-heter, faglig integrasjon og fordyp-ning, samt tverrfaglighet og samar-beid med andre. Digitale ferdigheter skal være en del av det.

Silje Emilienne Aanderud-Larsen, medlem av Tech Forum og seksjonssjef for forretningsutvikling i NAV, var moderator ved paneldis-kusjonene. På seminaret deltok også Tech Forums leder Joachim Benno, Juristforbundet president Sverre Bromander og Charlotta Kronblad fra Stockholm School of Economics.

Omstilling av den juridiske profesjonsutdanningen

Oppbygningen av jusstudiet slik det er i dag, vil raskt bli utdatert dersom de juridiske fakultetene viser resignasjon i sitt møte med morgendagens teknologiske utfordringer.

Av Gidske Dekker-Olsen,
jusstudent ved Universitetet i Oslo

Dagens studenter, og morgendagens jurister, vil møte et arbeidsliv hvor økt grad av automatisering, digitalisering av saksbehandling og teknologi med dens utfordringer vil bli en del av arbeidshverdagen. Vi risikerer å bygge en arbeidsstyrke uten kompetanse til å omstille seg, eller til å skape løsninger for morgendagens utfordringer. Det er ikke teknologien som vil overta våre oppgaver – men de som mestrer den vil forbi gå de juristene som ikke gjør det.

Programmet Master i Rettsvitenskap er det mest sentrale verktøyet vi har for å heve juristers digitale kompetanse. Som student ved Det juridiske fakultet i Oslo hører det til sjeldenheten å møte fagansvarlige som problematiserer digitalisering og teknologi i den obligatoriske undervisningen.

Som forvaltningsrettstudent kan man kort høre om automatiske forvaltningsavgjørelser, og forvaltningslovutvalgets behandling av fremtiden med slike avgjørelser. Som avtalerettsstudent kan man i forbifarten høre om avtalelovens utdaterte relasjon til moderne avtaleinngåelse, uten en oppfordring til kritisk tenkning rundt teknologiske utfordringer. Som strafferettsstudent er man heldig om fagansvarlig kommer inn på politiets nye digitale behandling av strafferettssaker, eller domstolens bruk av Aktørportalen.

Implementeringen av Lovdata på eksamen for alle fag så sent som i 2018, blir av professorene selv beskrevet som tidenes mest forsinkede innrømmelse av arbeidsmetoden til den moderne jurist.

Hvorfor er dette realiteten ved de juridiske fakultetene, når de samtidig beskriver et arbeidsmarked i endring utenfor universitetets fire vegger?

Jurister er sentrale samfunnsdebattanter. Jurister utpensles som fremragende, kompetente og med innsikt i de problemstillinger som skal løses. Som dommere, advo-

kater, rådgivere, lovforfattere og lovanvendere, forventes man å være fremragende på sitt felt. Å være en jurist eller candidatus juris, er et æresstempel.

Spørsmålet er om den juridiske fagdidaktikken og metodikken slik den utvikler seg, vil medføre at utdanningen og dens æresstempel vil gi samfunnets borgere et falskt bilde av hvilke spørsmål jurister realistisk kan besvare. Det mener jeg er et alvorlig demokratisk problem.

Medisinutdanningen utvikler seg i rasende fart, tilpasset nye metoder og ny teknologi hvert år som går. De medisinske fakultetene vet at det står om liv og helse. Jusutdanningen beveger seg i motsetning til dette, så lite som den kan. Fakultetenes mest prominente og langvarige figurer begrunner dette med at juridisk metode ikke endrer seg, og at forståelse i de sentrale fagene er langt viktigere enn undervisningsutvikling og innovasjon.

Jeg påstår at dette er å frarøve norske borgere deres rett til dommere, advokater, rådgivere, lovforfattere og lovanvendere som innehar reell digital kompetanse – og som i teknologiens lys vil være rettferdige jurister også om tjue år.

Jeg tror det er en feilfundert frykt for at juristene skal bli erstattet av AI-teknologi som for eksempel ChatGPT, som gjør at man ikke ser fremtidens muligheter. Vi vil tross alt trenge jurister som forstår faget, også i den konteksten det vil eksistere i om 20 år.

Ved Det juridiske fakultet i Oslo har det riktignok vært satset tungt på utviklingen av nye valgfag innenfor teknologi. Likevel vil jeg påstå at dette ikke er nok. Uansett hvor mye disse bidragene vil revolusjonere valgfagporteføljen, møter prosjektet fortsatt på den utfordringen at ikke alle studenter ved Det juridiske fakultet i Oslo vil få denne kompetansen.

Er det virkelig slik at man ikke skal måtte forholde seg til at for eksempel personvern har blitt en anerkjent og integrert del av menneskerettighetene og EØS-retten når man tar disse obligatoriske fagene? Fagfelt vi alle bør ha kunnskap om utstøtes for de få som ønsker det, uten at man anerkjenner behovet for allmennkompetanse i arbeidslivet.

At dekanatet og det formelle beslutningsorganet PMR ikke har satt implementeringen av digital kompetanse og kritisk refleksjon rundt teknologi på dagsorden i

A portrait of a young woman with long brown hair and blue eyes, smiling at the camera. She is wearing a dark blue polka-dot blouse with a tie at the neck. The background is a blurred brick wall.

Samfunnet har et behov
for en omstilling
av den juridiske
profesjonsutdanningen

Gidske Dekker-Olsen
(Foto: privat)

de store obligatoriske programfagene, viser at jusutdanningen enda ikke utvikler seg slik den bør. Verden rundt det juridiske fakultet står nemlig ikke stille.

Arbeidslivet, både dets private og offentlige aktører, roper ut om behovet for økt teknologisk kompetanse fra de nyutdannede studentene. Flere advokatfirmaer oppretter innsatsteam innen teknologi, kunstig intelligens og personvernutfordringer knyttet til økt digitalisering. Domstolene vil møte tvister knyttet til kompliserte teknologiske problemstillinger, og det offentlige vil støte på avveiningen mellom effektiv automatisert saksbehandling og offentlighetens forventning til personlig behandling og personvern.

Det er ikke uten grunn at NAV blant annet satser tungt på teknologi. De ser at fremtiden i juridisk saksbehandling ligger i skjæringspunktet mellom teknologi og juss. Likevel sitter de fleste kommende juristene uten ny eller tilstrekkelig kompetanse på dette fagfeltet. De få som gjør det, blir revet vekk av de mest høylytte og attraktive aktørene.

Det er et faktum at arbeidsmarkedet i Norge mangler denne typen tverrfaglig kompetanse hos jurister, uten at utdanningen svarer til samfunnsendringene. Arbeidsgivere bruker kostbare midler som burde gått til problemløsning på å skape denne kompetansen hos de ferdigutdannede. Samfunnet har et behov for at jurister har grunnleggende kjennskap til teknologi og juridiske utfordringer fra sin obligatoriske utdanning, i tillegg til noen med særlig fordypning innen disse områdene.

Flere og flere fagansatte ved de juridiske fakultetene har innsett dette, men det eksisterer fortsatt en bred konsensus og frykt for å endre den juridiske utdanningen slik den nå ser ut. Samfunnet har et behov for en omstilling av den juridiske profesjonsutdanningen, og de tre dekanatene bør starte kompetansehevingen før det er for sent.

Utdanner vi jurister for

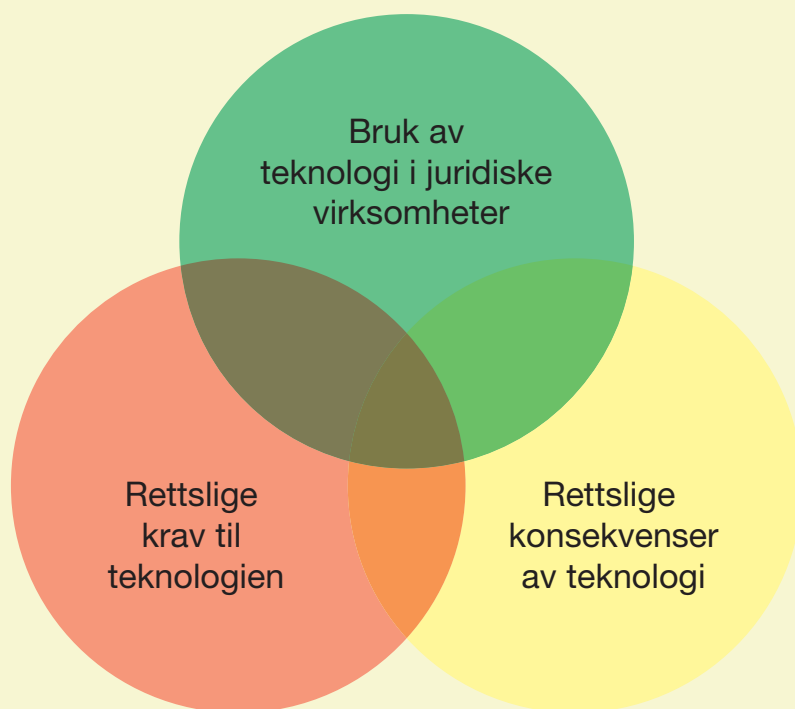
Av professor dr. juris Olav Torvund,
Universitetet i Oslo

Juristforbundets Techforum arrangerte 1.februar seminaret Utdanner vi jurister for gårsdagens virkelighet? Dette er noen refleksjoner etter seminaret.

Jeg har arbeidet med jus og informasjonsteknologi i rundt 40 år og har sett en del trender komme og gå. Teknologien endrer seg ikke så fort og så mye som vi ofte blir fortalt. Vi får kraftigere teknologi. Vi

kan behandle større datamengder og behandlingen går raskere. Og ikke minst: Datamaskinene er koblet sammen i nettverk. Mange av de endringene vi ser er likevel på overflaten. Går vi inn mot kjernen, er det ofte forbausende stabilt. Noen ganger skjer det gjennombrudd. Kanskje ser vi nå at kunstig intelligens, som vi har vært lovet i ca 65 år, viser at det kan ha noe for seg. Det bør ikke få oss til å miste nattesøvn.

Vi kan dele forholdet mellom jus og informasjonsteknologi i tre grupper som henger sammen og til dels overlapper (se figur).

Som jurister bruker vi teknologi til mye. Vi bruker alminnelig kontorverktøy. Vi har lenge brukt tjenester som Lovdata og Gyldendal rettsdata for informasjonssøking. Kunstig intelligens bør kunne gi oss bedre tjenester. Vi bør også få kraftigere søketjenester og analyseverktøy for andre dokumenttyper enn rettskilder.

Rettslige beslutninger har lenge blitt truffet i automatiserte systemer. Spørsmålet er ikke om, men hvilke beslutninger som vil treffes på denne måten. Vi kan spørre om hva som egentlig er egentlig en beslutning. Skatten for vanlige lønnsinntakere fastsettes automatisk. Er dette beslutninger, eller er det bare gjennomføring av beslutninger som ble fattet da reglene ble fastsatt? Vi har mange slike beregninger som gjennomføres automatisk etter faste regler.

Vi kan ganske sikkert få god beslutningsstøtte til mer skjønnsmessige utmålinger, som erstatning og straff. Når vi lærer å bruke tjenester som ChatGPT vil vi også kunne få utredninger som kan være et beslutningsunderlag. Datamaskiner mangler kreativitet, estetisk sans, etikk og moral. De vil kunne gi oss grunnlag for å avgjøre saker i samsvar med tidligere praksis der slik finnes, men vil ikke gi oss løsninger på nye spørsmål eller når det er grunn til å foreta kursendringer. De viktige og vanskelige beslutninger vil fortsatt måtte treffes av kompetente mennesker.

Vi møter rettslige konsekvenser av teknologien på mange områder. Lagring og bearbeiding av person-

Vi kan ikke utdanne folk for en
fremtid vi ikke kjenner

gårsdagens virkelighet?

opplysninger gir personvernutfordringer. Opphavsretten er et barn av informasjonsteknologien. Den har gjennom hele historien blitt utfordret av og har utviklet seg i møtet med denne teknologien, fra boktrykkerkunsten til internett og kunstig intelligens. Medieutvikling har aktualisert ytringsfrihetsspørsmål. Innenfor formueretten kan vi stort sett glemme den gamle papirjusen, som ikke på noen måte er fremtidsrettet. Samtidig ser vi at den grunnleggende jusen har vist seg å være robust i møtet med nye teknologier.

Som jurister må vi ikke bare respondere på teknologien. Vi må stille krav til den. Vi ser mange tilbakekoblinger fra rettslig konsekvenser av å ta teknologien i bruk, til krav som må stilles til teknologien. Dette er tydelig når det gjelder personvern. Men vi ser det også på andre områder.

Under seminaret presenterte Charlotta Kronblad et eksempel om tildeling av skoleplasser i Göteborg som hadde gått galt på grunn av dårlige data i systemet. For systemer som enten skal treffe eller gi grunnlaget for lovbestemte avgjørelser i det offentlige, må vi kreve transparens. Det er ikke tilstrekkelig at de som anskaffer og bruker systemene har en form for innsyn. Alle som utsettes for disse systemene må ha fullt innsyn i hvordan de er bygget opp og hvordan algoritmene i systemene fungerer. Det kan være noen der ute med kompetanse som kan avdekke feil og svakheter i systemene.

Som jurister er vi tradisjonelt enkeltsaksorienterte og reaktive. Vi

Olav Torvund. (Foto: Privat)

reagerer på enkeltsaker når det oppstår problemer. I dagens virkelighet må vi i mye større grad tenke system. Feil som i enkelttilfeller kan være håndterbare, kan få alvorlige konsekvenser når feilen gjentas 1000 eller 10 000 ganger. Når feilen har materialisert seg er det ofte for sent. Vi må ha en proaktiv tilnærming til systemutfordringene.

En fremtidsrettet lovgivning vil ofte være teknologinøytral. Men vi unngår ikke en ganske teknologispesifikk regulering, selv om den gjerne får begrenset varighet.

Tverrfaglighet nevnes ofte. Litt karikert kan vi si at jusen gir oss et verktøy for å analysere og avgjøre konflikter om saker vi egentlig ikke kan noe om. Det kan være sykdommer hos dyr, problemer ved bygging av tunneler, økonomiske og miljømessige konsekvenser, og virkninger ved bruk av informasjonsteknologi.

Jurister har alltid måttet samarbeide med folk som har ekspertise på disse andre områdene. Informasjonsteknologien skiller seg fra mange andre slike områder ved at den har dyptgripende virkninger på de fleste områder i samfunnet. Ingen kan lukke øynene og si at «det er ikke mitt bord».

Noen få har solid kompetanse i flere fag og kan lett bevege seg mellom dem. De fleste av oss har ikke det, og det er ikke realistisk at studenter skal tilegne seg det i løpet av normal studietid. Den som vil bevege seg mellom flere fag kan bygge en bro. Men det er også betydelig risiko for at hen faller ned i sprekken mellom dem.

Vi trenger «brobyggingsutdannelser», som gjør folk i stand til å samarbeide med og være bindeledet mellom f.eks. jurister og teknologer. Forvaltningsinformatikk er et slikt fag. Dessverre ser vi litt for ofte at jusen er seg selv nok. Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo gjorde en stor feil da de for noen år siden svekket forvaltningsinformatikk ved å legge ned bachelorprogrammet for å spare litt penger.

Vi utdanner jurister for gårsdagens, men forhåpentligvis også dagens virkelighet. Vi kan ikke utdanne folk for en fremtid vi ikke kjenner. Vi skal ikke la oss forlede av de luftige fremtidsvyene som teknologioptimister er så flinke til å servere. Vi skal utdanne jurister. Det beste vi kan gjøre er å gi dem et solid faglig fundament, som gjør dem i stand til å møte de rettslige utfordringer som fremtiden vil bringe.

Varsler revolusjon i borgernes tilgang til rettslig informasjon

Det kommer uroperioder i retten når ny teknologi gir muligheter til økt produksjon av lover og regler, sier professor Jørn Øyrehagen Sunde. Det har skjedd tidligere i historien, og det skjer nå. Men hva skjer med rettsstaten hvis vi mister oversikten over omfanget av rettslig informasjon? Staten må ta et større ansvar for å bedre folks tilgang, mener professoren.

 Tore Letvik

Undersøkelser jusprofessor og rettshistoriker ved UiO, Jørn Øyrehagen Sunde, har gjort viser en enorm økning i de siste ti-årenes produksjon av regler, forskrifter og rettslig informasjon. Han mener samfunnet er i ferd med å miste oversikten, at NAV-skandalen kan være et symptom på dette og at det er statens ansvar å løse problemet, raskt.

Gjennom forskningsprosjektet «Digirett», som finansieres av Forskningsrådet, skal Øyrehagen Sunde, sammen med andre forskere, legge til rette for å realisere

økt tilgang til rettskilder for folk flest for å styrke rettsstaten. Prosjektet gjennomføres av forskere fra forskergruppen for «Rett, samfunn og historisk endring» ved Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo. En undersøkelse som allerede er gjort, dokumenterer den voldsomme økningen av rettslig informasjon. (Les mer om undersøkelsen om vekst i rettskilder i egen sak lenger ut i denne artikkelen)

– Et klart inntrykk av omfanget kan man få bare ved å se på veksten i rettskildene som kan relateres til lov. Staten produserer mesteparten av reguleringene i våre liv, og vi er pålagt å følge dem. Da er det statens ansvar å sørge for at vi får vite om reglene, og konsekvensene av å bryte dem. Dette ansvaret tar ikke staten i stor nok grad i dag, mener Øyrehagen Sunde.

Staten er forpliktet til å kunngjøre endringer i Norsk Lovtidend – en publikasjon som utgis av Lovdata på vegne av Justis- og beredskapsdepartementet. Her legges kunngjøringer av blant annet grunnlovsbestemmelser, lover, forskrifter, ikrafttredelses- og delegeringsvedtak, skatte-, avgifts- og tollvedtak.

– Dette er på langt nær nok for at folk skal kunne holde seg orientert om reguleringer som påvirker den enkeltes liv. Svært få leser disse i dag, og Lovtidend er ikke tilstrekkelig omfattende, tilgjengelig eller oppdatert, sier han.

Historiske uroperioder

Øyrehagen Sunde har gjennom flere tidligere prosjekter tatt historiske dypdykk for å studere hvordan, og hvorfor, lover har blitt til i Norge, og hvilke endringer som har

Foto: Tore Letvik

kommet i kjølvannet av disse. Han har gjort oppsiktsvekkende oppdagelser, og sier at deler av historien om overproduksjon av lover og regelverk, og konsekvensene av dette, gjentar seg. Nå for tredje gang siden 1100-1200-tallet.

– Jeg jobber med det som et privat forskningstema, noe som har gitt materiale til en bok som publiseres i april, sier Øyrehagen Sunde.

Boka har tittelen «Norsk retts-historie gjennom 1000 år i eit rettsstatleg og kommunikasjonsteknologisk perspektiv». Forfatteren fant at lovendringer flere ganger i historien har ført til uro i rettskulturen.

– Jeg oppdaget at det oppsto uroperioder i retten. Samfunn og rett endret seg totalt på 1100–1200-tallet. Det samme skjedde på 1600–1700-tallet, og på 1900–2000-tallet skjer det igjen. Det jeg kaller uroperioder har oppstått etter at ny teknologi ga muligheter til økt produksjon av lover og regler, sier professoren.

Han forteller at myndighetene hver gang fikk anledning til å regulere samfunnet i mye større detalj enn tidligere gjennom nye måter å kommunisere på.

– Først kom ny kommunikasjons-teknologi i form av skrevet skrift på 1100-1200-tallet. Deretter trykt skrift og i dag er det digitalt, sier Øyrehagen Sunde som i boken analyserer historien for å se på hva som har skjedd i disse uroperiodene.

– Prosjektet «Digirett» er basert på den historiske analysen i boka. Den viser at hver gang det skjer en endring av kommunikasjon, blir man stående overfor et problem med manglende tilgjengelighet på grunn av overproduksjon. Og det må løses, eller så får du en krise for rettsstaten. Tilsvarende nå, hvor teknologi har gjort det lett å produsere reguleringer, og hvor mengden av disse blir så stor at folk mister oversikten. Og det er dette som må løses nå, ved å tilgjengeliggjøre retten for folk, sier han.

Lovdata pioner

Øyrehagen Sunde peker på Lovdata som en nøkkel for å kunne tilgjengeliggjøre alle rettskilder til hele folket.

– Lovdata er en pioner globalt når det gjelder formidling av digital rett, og har vært ledende siden starten i 1983. Det betyr at vi i Norge på den ene siden har vært velsignet med en plattform til å formidle digital rett. På den andre siden betyr ikke det at Lovdata er så god som den kan bli, sier Øyrehagen Sunde, som mener det er flere ting som må gjøres – og at det handler om tilgjengelighet.

– Lovdata er allerede fylt opp med rettskilder i en grad som, etter mitt syn, gjør at tilgjengeligheten har blitt for dårlig. Samtidig mener jeg Lovdata ikke helt speiler det virkelige rettskildebildet i Norge, sier professoren og peker på pasientskader som et område hvor avgjørelser tas, uten at det er alle forunt å bruke dem som rettskilde.

Det jeg kaller uroperioder har oppstått etter at ny teknologi ga muligheter til økt produksjon av lover og regler

Han forteller at Pasientskadenemnda behandler rundt 6000 saker i året. Rundt 50 av dem går til domstolene. 20 av dem går til lagmannsretten og Høyesterett behandler én sak hver 18. måned.

– Høyesterett behandler dermed én sak per 10.000 pasientskadesaker, noe som gjør høyesterettspraksis helt uvesentlig på dette området. Den ene saken som behandles kan aldri veilede 10.000 enkeltsaker, sier Øyrehagen Sunde, som borer dypere i materien: Hva er det så som veileder pasientskadenemnda?

– Jo, det er databasen deres. Når nemnda får en ny sak, søker de i sin database og finner, la oss si, 20 saker som er ganske like som den nyankomne saken, og bruker så disse som mal for å avgjøre den nye saken. Hvis du er uenig i nemndas avgjørelse, så trenger du relevant informasjon for å argumentere imot. Men da må du ha innsyn i databasen, hvor du kanskje hadde funnet 25 saker som peker i motsatt retning, og som støtter ditt krav. Men denne informasjonen får du ikke, fordi databasen er lukket. Du får ikke innsyn, sier professoren som vil jobbe for at alt som kan være relevante rettskilder må kunne være tilgjengelige for alle.

Anonymisering

Han mener at i tillegg til at alle tingrettsdommer automatisk må legges inn, må alle databasene til nemnder og sentrale forvaltningsorgan være tilgjengelige i Lovdata.

– For nemder og sentrale forvaltningsorgan, som for eksempel Utlendingsnemnda, er det spesielle at deres rettspraksis bare i utvalg er tilgjengelig. For de er opptatt av hvordan en forskrift blir brukt i praksis, og at det skal være likebehandling. Men for at andre skal kunne vite om det er likebehandling, må du ha tilgang til databasen.

– Tingrettsdommer, pasientskadesaker og andre nemndssaker inneholder ofte sensitive opplysninger. Hva med ivaretagelse av personvernet?

– Personvern hensyn har vært et reelt argument mot å tilgjengeliggjøre slike avgjørelser. Å anonymisere en dom manuelt vil være veldig tidkrevende og kostbart. Med ved å bruke kunstig intelligens gjøres dette raskt, effektivt og billig. Det kan ta et dataprogram noen minutter å fjerne alle personrelaterte opplysninger i en dom eller avgjørelse. Domstolsadministrasjonen i Sverige har prøvd ut anonymisering av alle dommer gjennom automatisert anonymisering. Jeg har

– Jeg mener det er en statlig oppgave å sikre rettsstaten gjennom at befolkningen har tilgang på tilgjengelig rettslig informasjon uten å måtte betale for det, sier Jørn Øyrehagen Sunde.
(Foto: Tore Letvik)

vært der og sett hvordan programvaren fungerer. Sikker anonymisering av dommer på denne måten går rasende fort. Dette er ikke vanskeligere enn at man investerer litt penger, og det er ikke mye penger som trengs å investeres heller. Her er det kun snakk om maskinlæring. Status i Norge i dag er at vi tenker for gammeldags når det gjelder alle disse tingene.

Må gjøres relevant

– Vi tenkte at alt skulle bli så mye lettere når datateknologien utviklet seg. At vi bare kunne sitte på PCen og hente alt vi trenger av informasjon, ved hjelp av digitale nyvinninger. Hvorfor har det ikke blitt slik?

– Teknologien gir oss tilgang på mengder av informasjon, men det må legges til rette for at informasjonen blir tilgjengelig, forståelig og relevant for de behovene vi har. Det nytter ikke bare å legge ut ting, og tro at alt fungerer, sier Øyrehagen Sunde.

Han viser til at han i sin undersøkelse fikk over 29.000 treff ved åpent søk i Lovdata på samboer.

– Et slik antall treff går det selvfølgelig ikke an å forholde seg til. Selv om det i Lovdata finnes en måte å ordne søkeresultatet på etter relevans, er heller ikke den særlig god og altfor komplisert for den vanlige bruker, sier professoren.

– Så kan du si at man kan bruke advokat. Det bør du bruke, men det bør forbeholdes spørsmål som er helt akutte. Kostbare utgifter til advokat burde ikke være nødvendig for å finne ut hvordan arvereglene er hvis du er samboer, odelsrettsreglene eller hvordan jussen er hvis man som samboer har felles bolig og skal gå fra hverandre.

Han peker på at de små spørsmålene blir større og større, og konsekvensene større og større.

– Fordi du har objektivt ansvar. Som når du fikser badet ditt – har du gjort det på rett måte i forhold til både håndverkerne og forskrifter? ►

Prosjektet Digirett foregår i samarbeid med Universitetet i Wien. (Foto: Alex Schuppich)

I tillegg til å utvikle digitale plattformer skal prosjektet legge til rette for at jurister som tar ph.d-graden i Europa får et tilbud om en innføring i rett og digitalisering

Svaret på slikt bør den enkelte kunne finne, men det klarer ikke den menige mann og kvinne ennå, fordi systemene ikke er utviklet godt nok, sier Øyrehagen Sunde.

Han beskriver virkeligheten slik han mener det bør bli om få år, med et utviklet Lovdata fritt for alle og med bedre og lettere søkesystemer. Og med chatrobot, der kan du skrive hele setninger om hva du er interessert i, og la chatboten finne det ut fra alle tilknyttede databaser med rettslig informasjon.

– Det vil være en grense for hvor kompliserte spørsmål chatboten kan hjelpe deg å løse, og da ser jeg for meg at man kan ha et kontor med jurister knyttet til Lovdata som svarer på enkle spørsmål via epost eller telefon. Dersom du heller ikke da kommer i mål, så går du til advokat.

Betalingstjenester

Det finnes for eksempel slike chatboter i dag, men det man ser globalt er at de store databasene og de juridiske tjenestene blir utviklet av private, sier han.

– Det betyr at de som er interessert i å utvikle den type tjenester, gjør det for å tjene penger. Tilgangen til den digitale jussen er generelt

preget av betalingstjenester. Jeg mener det er en statlig oppgave å sikre rettsstaten gjennom at befolkningen har tilgang på tilgjengelig rettslig informasjon uten å måtte betale for det, sier Øyrehagen Sunde.

Han mener prosjektet «Digirett» også i denne sammenheng har en historisk dimensjon.

– Hvis vi ser på historien, går det fram at hver gang det kommer ny teknologi så er det ikke staten som tar den i bruk først, men private. Og sånn er det jo delvis i Norge i dag også. Lovdata er en privat stiftelse. Høyesterettsdommer har blitt publisert i Rettstidende. Det er det Den norske advokatforening som har gjort. I realiteten har ikke staten tatt ansvaret for å kommunisere rett. Og det bør den gjøre. Det er ikke noe du skal overlate til private.

Han mener det burde være like opplagt at staten har ansvar for Lovdata som at den har et ansvar for tinglysingsregisteret.

Men han tror ikke en slik utvikling betyr et mindre behov for jurister.

– Antall juridiske spørsmål blir bare flere og flere. Folks økte tilgang til kvalitetssikret rettslig informasjon i en enhetlig database vil kunne

løse mange av borgernes løpende rettslige spørsmål, men mer kompliserte juridiske problemstillinger vil fortsatt være avhengig av advokater og jurister for å få sin løsning.

Lovdata deltar

Prosjektet «Digirett» har fått 1,8 millioner kroner fra Forskningsrådet for å sette tilgjengelig forskning, rettslig informasjon og kunstig intelligens inn i en sammenheng som vil kunne komme til å revolusjonere den enkelte borgers mulighet til å finne svar på juridiske spørsmål i dagliglivet. Prosjektet starter senere i år, og skal pågå til 2027. Gruppen har tett kontakt med jurister og forskere i andre land, hvor enkelte har lang erfaring med bruk av såkalt AI, eller kunstig intelligens, og samarbeidet pågår over store deler av Europa. Forskergruppen som er involvert i prosjektet består av Øyrehagen Sunde, John Christian Nordrum, Maria Hjort og Morten Nadim, som alle jobber ved Institutt for offentlig rett, (UiO).

– Det er jeg som har det daglige ansvaret for prosjektet, med forskergruppens leder Dag Michaelsen, som overordnet ansvar. Og så er vi veldig glade for at Lovdatas direktør Odd Storm-Paulsen har sagt ja til å være

med, da han bringer inn en veldig viktig kompetanse for oss. For ikke å glemme vår kanskje viktigste samarbeidspartner, Institutt for innovasjon og digitalisering ved Universitetet i Wien, og instituttets leder, professor Iris Eisenberger som har drevet med digitalisering og rett i mange år, sier Øyrehagen Sunde.

– Det finnes også stor kompetanse på Institutt for rettsinformatikk. I tillegg til å utvikle digitale plattformer skal prosjektet legge til rette for at jurister som tar ph.d-graden i Europa får et tilbud om en innføring i rett og digitalisering, og hvilke muligheter dette skaper. Dette samarbeidet skal vi drive sammen med Eisenberger, og ph.d-skolen skal sikre at det kommer inn nye jurister med nye ideer som har innsikt og interesse for dette.

Når vil man se den utviklingen som skisseres?

– Jeg forventer ikke at ting skal skje på 2-3 år, men at vi begynner å organisere ting annerledes og at staten begynner å investere kapital for

å gjøre retten tilgjengelig. I 2027 håper jeg vi har greid å overbevise staten om at det er en investering som lønner seg som helhet, og at det er et vilkår for å bevare en høyt utviklet rettsstat. Og at det vil gis kapital til Lovdata og muskler for å utvikle dette, sier professoren som ikke ser for en umiddelbar applaus fra det etablerte systemet i dag.

– Deler av dette er selvfølgelig kjente ting for Lovdata, og det vi sier er ingen kritikk av dem. De vet mye av det samme som oss, men mangler de økonomiske musklene som må til for å få til de store endringene. Men vi er kritiske til staten, dersom den ikke tar ansvaret for å sikre nok finansiering til at vi kan utnytte de mulighetene som det digitale faktisk gir oss, sier Øyrehagen Sunde.

Tradisjon for åpenhet

Han mener et samarbeid mellom juridisk forskning og praktisk gjennomføring vil kunne føre fram.

– Grunnpilarene er der, og vi har noe å tilby. Vi har en digital platt-

form i Lovdata, som ligger langt fremme globalt. Vi har et institutt for informatikk som ligger langt framme i global sammenheng, og det kanskje viktigste; Vi har faktisk en tradisjon i Norge for en åpenhet som sikrer rettsstaten. Vi har allerede en stor grad av åpenhet og nå må vi bruke alt dette til å tilgjengeliggjøre retten for folket.

– Men har man disse chatbotene i 2027 – når prosjektet er ferdig?

– Vi trenger kapital og vi trenger maskinlæring, men ut fra hva jeg har sett rundt omkring i verden av hva som er mulig, så våger jeg å si at er mulig vi har chatboter offentlig tilgjengelig for alle som trenger hjelp til å løse hverdagsrettslige spørsmål i 2030.

– Men det er ikke private som skal stå bak det?

– Nei. Staten må ta ansvar for dette. Det kan jo være at private tar over og utvikler de mulighetene dette gir. Og det er det vi ser tendenser til i Europa. Dette må vi unngå i Norge, mener han.

Voldsom økning av rettslig informasjon

Et søk på Samboer i Lovdata gir 29.882 treff.

En undersøkelse gjort i forbindelse med forskningsprosjektet «Digirett» dokumenterer en voldsom økning av rettslig informasjon. Antall lovvedtak har økt med litt over 3 prosent i året siden 1980. I 1980 ble det gjort 71 lovvedtak i Stortinget som ble publisert i Norsk Lovtidend. I 2000 ble 127 lovvedtak publisert og i 2019 og i 2020 – sterkt påvirket av pandemien – hele 175

– Selv om tallene varierer ganske mye fra år til år, er statistikken fra 1980 til 2021 ikke til å feiltolke, sier professor Jørn Øyrehagen Sunde.

Han forteller at det likevel ikke er antall lovvedtak som øker mest.

– I de nordiske landene blir forarbeid regnet som en rettslig kilde. Av den grunn er nordiske lover ganske kortfattet, da de utfylles av lovforarbeidene. Fra 1980 til i dag har mengden forarbeidsmateriale økt enda mer enn antall lover. Dette gjelder mengden lovforarbeid generelt.

Der det i 1985 ble publisert 6500 forarbeidssider, ble det i 2010 publisert om lag 10 500 forarbeidssider. Det er en økning på 39 prosent. Økningen var enda større når det gjelder antall forarbeidssider for hver lov, en økning på 49 prosent i samme periode.

– Når Stortinget i perioden gir litt over 30 prosent flere lovvedtak,

gjør det samtidig lovvedtak som fører med seg et større potensiale for rettslig styring gjennom forarbeidsmaterialet, sier professoren.

Forskrifter og vedtak opp 100 prosent

Produksjonen av sentrale forskrifter og lignende vedtak har vært enorm, viser undersøkelsen.

Sentrale forskrifter og liknende vedtak økte fra litt over 700 publiserte vedtak i året på 1980-talet til rundt 1600 publiserte vedtak 40 år senere – en økning på over 100%, sier Øyrehagen Sunde.

– I NAV-skandalen var det mindre mengder stortingsvedtatt lov som var årsak til usikkerhet, og flere forskrifter. Det er i Lovdata registrert 236 gjeldende sentrale forskrifter relevante for Folketrygdloven av 1997. Langt flere forskrifter har blitt gitt, men er nå opphevet, sier Øyrehagen Sunde.

For å virkelig gå ned i denne forskningen utvidet han undersøkelsen.

– Til nå har jeg bare nevnt veksten i rettslig materiale som kan knyttes til lov. Andre rettskilder har opplevd samme vekst.

Han forteller at, for å få et inntrykk av det totale omfanget av rett i

dag, for eksempel kan søke på samboer i Lovdata.

Søket gir 29.882 treff. Av disse er 54 gjeldene lover, 227 er gjeldende lokale og sentrale forskrifter, 574 er rundskriv og 1437 treff stammer fra forarbeid og stortingsdokumenter.

Når det gjelder rettspraksis, er samboer nevnt i over 20.000 dommer, fordelt på 1.073 i Høyesterett, 13.444 i lagmannsrettene, 2.525 i tingrettene og 3.418 i spesialdomstolene, i tillegg til 5.610 nemndsavgjørelser. Til slutt gir søket treff i 437 juridiske artikler og 365 lovkommentarer, ifølge Øyrehagen Sunde.

Lovdatadirektør tviler på at staten vil prioritere gratis publisering av all rett

Odd Storm-Paulsen tviler på om gratis publisering av alle typer rettslige avgjørelser vil nå opp i budsjettprosessen, i forhold til andre rettssikkerhets- og rettshjelpstiltak.

Forskerne bak «Digirett» mener Lovdata bør bli gratis, og betalt av Staten. Juristen spurte Lovdatas direktør Odd Storm-Paulsen om hans syn på en slik utvikling av Lovdata.

– Offentlig budsjettering vil alltid være et spørsmål om prioritering. Jeg tviler på om gratis publisering av alle typer rettslige avgjørelser vil nå opp i budsjettprosessen i forhold til andre rettssikkerhets- og rettshjelpstiltak. Dagens organisering av Lovdata har gitt oss et av Europas beste rettsinformasjonssystemer både for profesjonelle og allmennheten, sier Storm-Paulsen.

Odd Storm-Paulsen.
(Foto: Thomas Haugersveen)

Til Juristen forteller direktøren at han mener dagens ordning, som stiftelse, har mye å tilby.

– Lovdata har levert godt til det norske rettssamfunnet gjennom 40 år, som en inntekstfinansiert stiftelse. Kunder av Lovdata Pro i privat og offentlig sektor er med og finansierer åpen tilgang til regelverk og rettsavgjørelser. I tillegg kan Lovdata påta seg oppdrag med forvaltning og publisering av rettsinformasjon for offentlige og private virksomheter.

Alle Trygderettens avgjørelser og NAVs rundskriv er f.eks. gjort åpent og gratis tilgjengelig på Lovdatas nettsider etter avtaler. Vi kan påta oss slike oppdrag kostnadseffektivt for flere.

Om deltakelsen i «Digirett», sier han at bidrag til forskning og utvikling innenfor stiftelsens formål inngår i Lovdatas vedtekter.

– Vi bidrar årlig med betydelige forskningsmidler til juridisk fakultet i Oslo. Så langt har vårt bidrag til «Digirett» prosjektet vært å skrive et støtteskriv til prosjektsøknaden hos Forskningsrådet. Vi har ikke bidratt økonomisk. Jeg håper at vi kan bli involvert i prosjektaktiviteter fremover som ekstern partner eller ved deltakelse i nettverket, der vi kanskje kan bringe inn flere perspektiver til temaet. Jeg er alltid interessert i å lære dersom noen kan vise til sammenliknbare land der rettslig informasjon presenteres ryddig og samlet bedre enn i Norge.

Foto: iStock.com/alvarez

GRATIS

Deltakelse og opphold i enkeltrom er gratis. Reiseutgifter dekkes etter billigste reisemåte.

Forhandlingsteknikk

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe:	Tillitsvalgte i alle sektorer
Fra:	Torsdag 4. mai 2023, start kl 10.00
Til:	Fredag 5. mai 2023, slutt kl 14.00
Kursnummer:	2023652 (alternativ 1)
Påmeldingsfrist:	24. mars 2023
Fra:	Torsdag 19. oktober 2023, start kl 10.00
Til:	Fredag 20. oktober 2023, slutt kl 14.00
Kursnummer:	2023655 (alternativ 2)
Påmeldingsfrist:	12. september 2023
Sted:	Thon Hotel Vettle, Asker

Et intensivt kurs for tillitsvalgte i alle sektorer der deltakerne lærer å forhandle målrettet og effektivt. Innledningsvis gis en teoretisk og strategisk innføring i forhandlingsprosessen. Dette følges opp med øvelser og praktisk trening. Deltakerne får testet ut egne ferdigheter og utviklet disse videre.

Kurset veksler mellom gjennomgang av forhandlingsteori/forhandlingsteknikk og praktiske øvelser. Det legges opp til mye bruk av simuleringsøvelser der deltakerne selv skal gjennomføre ulike typer forhandlinger. Kurset er generelt i formen, dvs. det fokuserer på alle typer forhandlinger. Det kan være en fordel å ha gjennomgått innføringskursene som Juristforbundet tilbyr før man melder seg på dette.

Vi legger vekt på å skape en trygg og åpen atmosfære på kurset. Deltakerne skal få prøvd ut sine ferdigheter, og de får konstruktiv tilbakemelding. Det legges betydelig vekt på egeninnsats fra dem som er med. Avslutningstidspunkt første dag kan variere.

Det er en forutsetning for å delta på kurset at alle deltakerne er til stede fra start til slutt.

Påmelding: www.juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no
Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

JURIST
FORBUNDET

– Påtalemyndigheten mangler metodikk for vurdering av bevis

Asbjørn Rachlew vil ha øremerket doktorgradsstipend slik at påtalejurister lettere kan si stopp når en etterforskning er på ville veier.

 Tore Letvik

Initiativet fra Rachlew, som er avhørsekspert, lærer og forsker i justisfeil ved Politihøgskolen, kommer i kjølvannet av rettsskandalene etter Baneheia-drapene og drapet på Birgitte Tengs.

Mens norske politietterforskere har endret sine avhørsmetoder og innført metodisk støtte for innsamling og vurdering av bevis under etterforskningen, har påtalemyndigheten fortsatt ingen metodikk for bevisvurdering, sier Rachlew. Han tok dette opp i en debatt allerede under rettssikkerhetskonferansen som Juristforbundet arrangerte i Oslo i fjor høst, og utdyper nå overfor Juristen.

I et intervju med Khrono ytret han sitt ønske om målrettet forskning, gjerne gjennom øremerket doktorgradsstipend slik at påtalemyndigheten kan starte arbeidet med å utvikle metodikk og på sikt, gjennom en mer metodisk tilnærming, styrke sin kompetanse når det gjelder bevisvurdering.

– Vi opplever at påtalemyndigheten ikke innvilger seg selv å satse på endring og metodeutvikling. Jeg tror juristene kvier seg for å bruke tid på slik kompetanseheving da de vet at saksbunkene er dobbelt så store når de kommer tilbake. Nå er det på tide at de får innvilget tid og ressurser til å forske på egen profesjon. Jeg synes de bør få denne tiden. Det er viktig for rettsstaten, sier Rachlew.

Han var sentral i prosessen som førte til endret avhørsmetodikk, og i særlig grad etter Kripos-avhørene av fatteren til Birgitte Tengs. Fatteren ble først dømt for drapet, men senere frifunnet under ankesaken, hvor Gulating lagmannsrett konkluderte med at tilståelsen han først hadde gitt var falsk.

Rachlew sier at politijuristene og politietterforskerne sammen drøfter hvilke spørsmål som skal stilles til den mistenkte i alvorlige straffesaker.

– Paradigmeskiftet vi hadde, dreide seg konkret om avhør. Men den samme tenkningen må prege hele etterforskningen. Det er juristene som skal vurdere om politi-

Politioverbetjent og forsker Asbjørn Rachlew vitnet i saken mot mannen som nylig ble dømt til 17 års fengsel for drapet på Birgitte Tengs i mai 1995. Domfelte varslet anke på stedet. (Foto: Jan Kåre Ness / NTB)

ets bevis er gode nok, så det er tvingende nødvendig at de har samme innsikt i vitnepsykologi og en kunnskapsfundert, metodisk tilnærming til sin bevisvurdering sier Rachlew.

– Smertefullt oppgjør

Under debatten på rettssikkerhetskonferansen i fjor høst skulle blant andre forfatter Bjørn Olav Jahr, advokat og medlem av Gjenopptakelseskommisjonen Bendik Falch-Koslung og Asbjørn Rachlew forsøke å svare på spørsmålet: «Hvordan kan vi unngå at rettskjeden tar feil og at

personer blir feildømt?», med bakgrunn blant annet i Birgitte-saken og Baneheia-saken.

Rachlew deltok via videolink fra Fiji, der han var for å undervise stedlig politi i, blant annet, avhørsteknikk. Han viste til Baneheia-saken, Birgitte-saken og nevnte også Silje-saken som eksempler på saker det er mye å lære av.

– Dette er tre saker fra 90-tallet som er vonde å se i øyene for rettsstaten vår. Vi må heller ikke glemme straffesakene mot Thomas Quick, eller Sture Bergwall som er hans

egentlige navn, sier Rachlew til Juristen, før han fortsetter:

– Det vi ser i alle disse sakene er grove justisfeil ved politiets avhørsmetoder, hvor vi på den tiden søkte etter tilståelser etter å ha pågrepet en mistenkt. Vi søkte etter bekrefnelsen på den beslutningen, noe som viste seg å være en ren bekreftelsesfelle. Denne fremgangsmåten var en tenkning også jeg ble oppdratt til da jeg var ung politietterforsker og

drapsetterforsker i Oslo på 1990-tallet. En tenkning innen politiet som antageligvis har provosert ►

Via videolink fra Fiji fyrte Asbjørn Rachlew av en brannfakkel mot påtalemyndighetens bevisvurdering, under rettssikkerhetskonferansen i Gamle Logen i Oslo ifjor. Fra venstre meddebattantene, forfatter Bjørn Olav Jahr, og advokat Bendik Falch-Koslung. Til høyre debattlederne Svein Tore Bergestuen og Eva Sannum. (Foto: Tore Letvik)

fram flere falske tilståelser enn vi liker å tro, sier Rachlew.

Avhørseksperten forteller at politiet har tatt et smertefullt oppgjør med denne fortiden. En endring som Europarådets torturkomité (CPT) trekker frem som eksempel til etterfølgelse for andre land i Europa.

Forebygge gjennom fire punkter

Han nevner fire elementer forskere mener må få på plass for å forebygge bekreftelsesfeller.

– Det første er at systemet må erkjenne at de er sårbare beslutningstakere. Nummer to er at alle som jobber i systemet må få utdan-

ning og kunnskap om hvordan bekreftelsesfellene fungerer. De må lese seg opp på hvordan bekreftelsesfellene typisk nok slår ut i egen virksomhet. Men, kunnskap er ikke nok. Deretter må det utvikles metoder som stimulerer åpenhet og «open mindness» som det heter. Men selv metodikk er nok. Vi må også utvikle systemer som sørger for at de som skal fatte beslutningene faktisk følger anbefalt metodikk. Og denne kunnskapen forsøker vi på Politihøgskolen å bake in i metodene våre i undervisningen, sier Rachlew.

Rachlew mener norsk påtalemyndighet må følge opp, og utvikle

egen metodikk for bevisvurdering.

– Uten en metodisk fremgangsmåte vil de samme feilene lettere kunne oppstå på nytt. Hvordan skal man endre og utvikle en prosess eller en organisasjon som ikke har en etablert prosedyre for hvordan man faktisk skal gå frem, spør Rachlew retorisk.

Han sammenligner påtalemyndighetens arbeid med det arbeidet som politietterforskere har lagt ned de siste årene.

– Jeg mener norsk politi kan se inn i kameraene og fortelle borgerne av rettsstaten vår at norsk politi har tatt tak i de problemene som preger disse sakene. Vi kan til og med fortelle når

vi endret oss, og vi kan fortelle fra hva, til hva, og hvorfor vi har tatt et smertefullt oppgjør med den tenkningen, sier Rachlew som deretter rettet skytset mot påtalemyndigheten.

Flaskehalsen

– Politietterforskerne har gjennomført betydelige metodiske endringer

de senere årene, men hva har påtalemyndigheten gjort? Påtalemyndigheten har jo også bevisvurdert disse tilståelsene, og nå er det på tide å spørre hvordan påtalemyndigheten bevisvurderer tilståelser i dag?

– Saken er den at påtalemyndigheten ikke kan svare på de fire spørsmålene som politiet kan svare på,

nettopp fordi de ikke har utviklet noen metodikk for bevisvurdering. Da kan de heller ikke fortelle hva de har endret fra og til hva. Der mener jeg flaskehalsen ligger, avslutter Rachlew.

Riksadvokaten:

– Vi har tatt grep for å sikre bedre bevisvurdering

Riksadvokat Jørn S. Maurud sier til Juristen at spørsmål rundt bevisbedømmelse og metoder for bevisvurdering er gjenstand for diskusjon også i påtalemyndigheten, og sier han håper det kan bidra til mer kunnskap og også utvikling av bedre metoder.

 Tore Letvik

– Påtalemyndigheten har lenge hatt oppmerksomhet mot at vi er sårbare beslutningstakere, og vi har tatt grep for å forbedre evnen til å vurdere bevis i straffesaker, sier riksadvokat Jørn S. Maurud. (Foto: Tore Letvik)

– Påtalemyndigheten har lenge hatt oppmerksomhet mot at vi er sårbare beslutningstakere, og vi har tatt grep for å forbedre evnen til å vurdere bevis i straffesaker, sier Maurud.

Riksadvokaten viser blant annet til at bevisbedømmelse er et tema som behandles særskilt over en hel dag under Politihøgskolens studie for nye politijurister.

– Temaet berøres ellers også under andre deler av studiet. I tillegg er hypotesetenkning nå gjort til en integrert del i etterforskningen av alle saker. Hypotesetenkning bidrar til at både politiet og påtalemyndig-

heten etterlever objektivitetskravet. Bevisbedømmelse vil være et sentralt tema under samtlige påtalemøter i 2023. Dette er årlige fagmøter som statsadvokatembetene arrangerer for politijuristene i deres embetskretser, sier Maurud.

Han forteller også at det ved Riksadvokatembetet nå arbeides med å lage et heldagsprogram med opplæring og refleksjon rundt bevisbedømmelse, og peker videre på at

påtalejuristene har vært del i utviklingen av nye metoder.

– Kunnskapsutviklingen om metoder for pålitelig informasjonsinnhenting på etterforskningsstadiet, for eksempel avhørsmetodikk, har påtalemyndigheten i politiet tatt del i på linje med politietterforskerne. Dette er en styrke ved vår løsning med integrert påtalemyndighet i politiet, som også leder etterforskningen i alle saker, sier riksadvokaten.

Foto: Tore Letvik

Advokat og eks-statsråd om juridisk forskning:

– Behovet må synliggjøres og forskningen kjempes for

– Juridisk forskning viser hvordan samfunnet vårt er og hvordan det styres, og er viktig for å kunne iverksette endringer.

 Tore Letvik

Iselin Nybø (41) har grundig kunnskap om forskning i vid forstand, og erfaring både fra jussen og politikken. Etter først å ha jobbet som advokat, for så å være aktiv som rikspolitiker, med fire år på Stortinget, og fire år som statsråd i Erna Solbergs regjering.

Juristen inviteres inn i advokatfirmaet Schjødts nye lokaler i Tordenskiolds gate i Oslo, hvor Nybø begynte som partner og advokat i fjor, etter at hun la politikerkarrieren på hylla. Advokatfirmaet, som holder hus i et av nabobyggene til Oslo rådhus, har dermed en sentral beliggenhet med utsikt over rådhuskaia og Oslo havn. Som hun huskes fra politikken, engasjert og imøtekomende, tas vi imot av den tidligere statsråden. I to av sine fire år som statsråd var hun forsknings- og høyere utdanningsminister, fra 2018 til 2020. Hun var deretter næringsminister i to år, fra 2020 til 2021.

Vi spør Nybø om hennes syn på juridisk forskning og dens status i dag.

– Jeg er stor tilhenger av forskning på alle områder. Når det kommer til juridisk forskning så handler det jo om hvordan samfunnet vårt er og hvordan det styres, sier den tidligere Venstre-statsråden.

Hun trekker fram sin partifelle og tidligere justisminister Odd Einar Dørum, som en som satset på og var opptatt av juridisk forskning.

– Odd Einar fikk samlet alle gode krefter og fikk i gang mye på dette feltet på begynnelsen av 2000-tallet, i sin tid som justisminister. Men nå har det, etter min oppfatning, ikke vært noen ordentlig satsing på rettsvitenskapelig forskning på mange år, sier Nybø som peker på hvordan ansvarsstrukturen er når det gjelder hva som skal prioriteres fra politisk hold. ►

Sektorprinsipp

– Vi har et sektorprinsipp i Norge, hvor det er det enkelte departement som skal sørge for finansieringen av forskning på sitt område, noe som har store fordeler. I motsetning til mange andre land, har vi også kun ett forskningsråd i Norge. Noe som er fornuftig i et lite land som vårt. Selv om det alltid er noe negativ og positivt med alt, tror jeg dagens ordning er en ganske bra løsning, sier Nybø.

Hun peker på at enkelte departementer er større «forskningsdepartementer» enn andre.

– Kunnskapsdepartementet som jeg var så heldig å lede i to år, og også næringsdepartementet som jeg også ledet i to år, var begge store forskningsdepartementer. Sammen med olje og energidepartementet, så er det kanskje de som bruker forholdsmessig mest på forskning, sier Nybø.

En stor rekke områder og behov innen politiet og juridisk sektor krever prioritet, og i en del sammenhenger kan kravet om midler til juridisk forskning fort komme i skyggen, mener Iselin Nybø.

– Det er klart at forskning skal prioriteres, men en slik satsing kommer i konkurranse med mange andre gode tiltak, ikke minst innenfor justissektoren. Der er det mange ting som har vært viktige, ikke bare innad i justisdepartementet, men også generelt innen jusfeltet. Ofte er det først når ulike behov kommer fram i nyhetsbildet, og etter konkrete hendelser, at tiltak og midler kommer på bordet.

– Advokatenes salærkrav har vært et viktig tema de siste årene, noe det er gode grunner for. Og satsing på politiet har vært viktig, ikke minst etter 22. juli. I skarp konkurranse med andre gode tiltak er det ikke alltid lett å nå opp. Derfor mener jeg at synliggjøring av behovet for rettsvitenskapelig og juridisk forskning blir særlig viktig, da behovene på andre felter synliggjør seg selv på mange måter, sier Nybø.

– En kamp man må kjempe

Den tidligere statsråden peker på at forskere og jurister med doktorgrad har en rolle også utenfor akademia.

– Det er bra at ikke alle blir i akademia og jobber som forskere, fordi vi trenger folk med doktorgrad både i privat- og offentlig sektor. Bare her i advokatfirmaet Schjødt har vi flere med doktorgrad, så det er klart at å ha den kompetansen du får gjennom en ph.d. -grad er nyttig også utenfor akademia, sier Nybø – selv om mange trengs på universitetene for å forske der.

Jeg tror næringslivet kunne hatt nytte av juridisk forskning på mer næringslivsvennlige fag

– Men man skal nå opp i konkurransen om forskningsmidlene, og man skal nå opp internt på universitetet og bli prioritert der. Også skal man nå opp i konkurransene i Forskningsrådet. Jeg har også forstått at det er en diskusjon om hvorvidt den rettsvitenskapelige forskningen egentlig passer så godt inn i disse konkurransearenaene. Og det kan godt være at de som peker på det som et problem har et poeng, sier Nybø.

Hun trekker også fram de siste årenes internasjonalisering som et konkurranseelement.

– Klima og miljø har blitt løftet veldig høyt opp. EU har hatt disse missionene en stund, så det kan godt være at jussen har strevd med å finne sin rolle innen de satsingsområdene som har vært nasjonalt og internasjonalt. Men det betyr ikke at det er mindre viktig. Det er jo en kamp man bare må fortsette å kjempe.

Hun peker på at søkelys på juridisk forskning gjerne kommer etter konkrete hendelser. Som NAV-

saken, der personer som reiste til utlandet mens de mottok ytelser ble urettmessig straffet. Det har blitt søkelys på tolkning av regelverk og debatt om hvorvidt det var tilstrekkelig satset på juridisk kompetanse og juridisk forskning.

– Etter NAV-saken ble det bevilget penger for å styrke den trygderettslige og EØS-rettslige forskningen ved universitetene. Men selv om det ikke har vært så mye debatt om den rettsvitenskapelige forskningen de siste årene, så synes jeg de juridiske fakultetene har vært gode på et annet viktig samfunnsoppdrag, nemlig formidlingen.

Hun synes det er bra at professorer, førsteamanuenser og ph.d.-studenter bidrar i den offentlige debatten og nevner navn som professor Jan Fridthjof Bernt og Sofie Høgestøl,

Nytte for næringslivet

– Hva med deg nå, som advokat og partner i Schjødt, hvordan kan forskning være til fordel for næringslivet?

– Jeg tror næringslivet kunne hatt nytte av juridisk forskning på mer, skal vi si næringslivsvennlige fag. De som tar doktorgrad, og så går inn i det private næringsliv, har en tendens til å bli der. Det er jo litt sånn i akademia at enten så er du ute eller så er du inne. Du går sjelden fram og tilbake. Det gjelder ikke bare innenfor jussen, men hele akademia. Men jeg tror akademia hadde hatt god nytte av å få inn igjen folk som hadde vært ute i næringslivet for så å forske. Da har en nok fått et litt annet blikk på ting, sier Nybø.

– Det er veldig annerledes å være i et privat advokatfirma og det å være på et universitet. Det er egentlig to forskjellige hverdager. Jeg fikk jo jobbe veldig tett med UH-sektoren (universitet og høyskole-sektoren, red.anm.) som forskning- og høyere utdanningsminister. Og det gjorde meg veldig glad i UH-sektoren. Men da jeg ble

Iselin Nybø, som forsknings- og høyere utdanningsminister i 2019, under en pressekonferanse om opptaket til høyere utdanning. (Foto: Sonja Balci / OsloMet)

næringsminister så jeg tydelig at det av og til blir krasj mellom akademia og næringslivet.

Det er både ulikt tempo og ulike måter å gjøre ting på, sier hun.

– Da du var minister innen forskning og høyere utdanning, var det noe press fra akademia for å få til noe mer juridisk forskning?

– Ja det var det. Samtidig vil jeg si at det er et betydelig rom for å ta mer plass, både i de interne diskusjonene på hvert universitet, men også i de offentlige prioriteringene.

Hun trekker også fram utfordringer knyttet til økt internasjonalisering.

– Det har vært voldsomt fokus de siste årene, og med god grunn, på EU og Horisont 2020 og Horisont

Europa, noe som selvfølgelig gjen-speiles i prioriteringene.

– Drukner juridisk forskning, og blir litt overkjørt, av det internasjonale preget og kravene?

– Kanskje på en måte, men det er jo noe med å finne sin rolle inn i det også. Jussen, næringslivet og måten vi styrer landet på er blitt mer preget av det internasjonale. Selv om jussen på mange måter er nasjonal rett, så er det jo ikke sånn at vi er upåvirket av det som skjer i EU eller i verden for øvrig.

Iselin Nybø satt i den regjeringen som opphevet gradsforskriften, noe som åpnet for at flere utdanningsinstitusjoner kunne søke om å etablere masterstudie i rettsvitenskap. Flere søkte, men fikk ikke sine

studieopplegg godkjent av NOKUT. BI var en av de som først fikk avslag, og senere fikk godkjent sin søknad.

Vi spør Nybø hennes tanker om hva nye studiesteder med i rettsvitenskap vil kunne innebære for de juridiske miljøene og juridisk forskning.

– Jeg tror at jussen kommer til å ha godt av å få flere aktører på banen. Med flere studiesteder vil det være flere som har fagmiljøer, for eksempel på skatt. Både måten man gir undervisning på, og hva slags fagfelt man forsker på, kan bli mer variert med flere aktører. Når BI har bygd seg opp for å få den masteren, og UiS gjør det samme, så er det også en satsing på forskning, fordi du må bygge opp et fagmiljø. ►

Samfunnet vårt har blitt komplekst og det gjør at et firma som vårt må ha en bredde i kompetansen, sier Iselin Nybø om arbeidsoppgavene i Schjødt. (Foto: Tore Letvik).

En annen hverdag

For advokat Iselin Nybø er hverdagen nå helt annerledes enn da hun satt i regjering, og vi spør henne hva slags saker hun vanligvis jobber med nå.

– I Schjødt har vi en hel bredde i det vil holder med på den privatretslige siden. Først og fremst handler det om å løse ulike utfordringer klienten vår har. Noen ganger dreier dette seg om rene juridiske problemstillinger, mens det andre ganger er behov for en bredere tilnærming og kompetanse enn den rent juridiske. Samfunnet vårt har blitt komplekst og det gjør at et firma som vårt må ha en bredde i kompetansen. Alt fra folk med doktorgrad til folk med bakgrunn som min, sier Nybø som jobber i advokatfirmaets industrigruppe.

– Jeg jobber også en hel del med saker innen arbeidsrett og forventer, som følge av markedet, at dette vil oppta enda mer tid fremover.

Iselin Nybø var utdannet jurist ved UiB i 2006. Hun begynte sin karriere i Skatteetaten, og jobbet senere som advokat frem til hun begynte sin politiske karriere.

– Jeg hadde jo advokatbevilling før jeg kom inn på Stortinget, så sånn sett så var det ganske enkelt å komme tilbake igjen til advokatyrket. Og det er jo ikke helt unyttig å ha vært medlem av den lovgivende forsamling en stund, eller å sitte i regjering. Jeg har jo fått lov til å sitte flere steder og lært ulike prosesser. Jeg vet hvordan pølser og lover lages, sier Nybø.

Advokaten har, og har hatt, sitt «rede» i Stavanger. Da hun jobbet

som politiker hadde hun pendlerbolig i Oslo.

– Du slapp unna pendlerskandalen?

– Jeg har hatt hus, lån og samboer i Stavanger gjennom alle de åtte årene jeg var rikspolitiker, så det var ikke en problemstilling som var aktuell for meg, sier advokaten som fortsatt pendler fra Stavanger til Oslo enkelte dager i uken.

– Jeg har mye mer fleksibilitet her og nå. Men det er ikke alt som kan løses over teams, så jeg prøver å være en god del her på kontoret i Oslo, sier Nybø.

Og hva har tiden som pendler lært henne?

– Jeg har blitt veldig flink til å ikke bruke mye tid på flyplasser.

Startet kamp for juridisk forskning for 20 år siden

I en artikkel i Juristen for 20 år siden ga Odd Einar Dørum følgende løfte som justisminister: Lover å sette forskning på dagsordenen. Nå ser han tilbake på det han fikk til.

 Tore Letvik

Dørum igangsatte «Det juridiske krafttaket», og nærmest skrapet sammen i alt seks millioner kroner i et prosjekt som fikk pågå i tre år. To tiår etter har Juristen tatt en prat med mannen som i samfunnsengasjement og juss-interesse må være for den rene duracell-kanin å regne, i sine snart fylte 80 år.

– Du ville satse friskt på juridisk forskning som justisminister – hva gjorde du for å få fatt på forskningen?

– Jeg hadde i lang tid vært interessert i forskningspolitikk, og ønsket å styrke forskningen på rettsvitenskap. Justisdepartementet hadde ingen tradisjon for den type forskning, så hva jeg gjorde var å «skrape» sammen penger her og der. Lekte med lykt og lupe i departementet og fant fram til tre millioner kroner. Og så satt jeg i regjeringens budsjettkonferanser hvor hele forskningspakken til regjeringen ble behandlet. Der tenkte jeg at – hvis jeg ber om en million – så får jeg kanskje en million? Og det fikk jeg, sier Dørum.

Han forteller at han tok kontakt med Forskningsrådet, og beskriver dialogen som «utmerket».

Faksimile fra Juristkontakt i 2003.

– Der fikk jeg også to millioner. Dermed hadde jeg seks millioner som kunne brukes til forskning på rettsvitenskap. De seks millionene ble rammen for det vi ga navnet «Det juridiske krafttaket». I dialog med de tre juridiske fakultetene i Oslo, Bergen og Tromsø ble det laget et aktivt samarbeid hvor de tre fakultetene kunne etablere fornuftige stipendiater for seks millioner fordelt over tre år, og det klarte de. En svært villet politisk handling kan du nok si, som førte til en innsamling av penger. Dette ble avvirket tre år etter av min etterfølger.

– **Lar seg gjøre**

– Hvilke tanker har du om juridisk forskning i dag. Forskes det nok på dette området?

– Til det er mitt svar et klart nei. Men nå kan jo dagens regeringspolitikere vite at det lar seg gjøre.

Han sier innsatsen den gang viste vi at hvis du skaper noe som er forutsigbart, så klarer du å få til muligheter for stipendiater.

– Jeg gjorde det jeg kunne i et løp som også senere dekan på Det juridiske fakultet i Oslo, Dag Michaelsen, var svært positiv til, og jeg vet at han gjorde det han kunne for å fornye dette, men det førte dessverre ikke fram.

– Hva bør myndighetene, samfunnet og fakultetene gjøre for å sikre vedvarende juridisk forskning?

– Det må være å bygge opp igjen en satsing tilsvarende den vi tok initiativet til for 20 år siden. Den oppskriften som ble brukt i sin tid, ved at Justisdepartementet gjorde det departementet kunne, fikk en andel av regjeringens samlede forskningspott, og klarte å få kontakt med forskningsrådet og midler derfra. Det gjorde at det var mulig for fakultetene å lage programmene, og stipendiatene.

Odd Einar Dørum er i dag 80 år og pensjonist, men drivende aktiv og brenner for lokalpolitikken.

– Lokalpolitikken anser jeg for å være demokratiets førstelinjetjeneste. Folk må oppleve at nære saker, som ofte er store saker, blir ivare tatt av de politikerne de har valgt og vist sin tillit. De må oppleve en sammenheng mellom ord og handling, sier han.

Økt satsing på trygderett og skatt etter EØS-skandalen

Snart fire år etter det som ble kalt NAV,- og EØS-skandalen, investeres millionbeløp for å forske på trygderett og skatt her i landet.

 Tore Letvik

Flere sentra skal etableres, og samarbeid mellom universiteter og statlige institusjoner etableres på bred front. Juristen nevner noen av de største prosjektene som allerede er igangsatt, eller blir igangsatt i løpet av året.

30 mill. fra NAV til trygderettsforskning – tre millioner hvert år i ti år. Dette er penger NAV gir til Det juridiske fakultet ved UiO i et samarbeid for juridisk forskning på trygderett.

– Samarbeidsavtalen skal bidra til økt kompetanse, et klarere juridisk språk og mer forskning på trygderettslige områder. Viktig for hele velferds-Norge, sa NAV-direktør Hans Christian Holte etter at kunnskapsdirektør i NAV, Yngvar Åsholt, og dekan Ragnhild Helene Hennum signerte samarbeidsavtalen.

Forskningsprosjektet, som nå er godt inne i sitt andre år, ble tydelig satt pris på ved igangsettelsen.

– Vi gleder oss til samarbeidet. Det forskes lite på trygderett, og det er mye spennende og viktig å ta tak i. Dette er et område vi prioriterer i vår nye plan for forskning og utvikling fram mot 2025, sa Åsholt.

Også Det juridiske fakultet er glad for at avtalen er kommet på plass:

– Vi har samarbeidet om andre prosjekter tidligere, og det har vært fruktbart for begge parter. Så vi har stor tro på at dette vil gi velferdsforskningen et løft som har betydning for oss og vår forskning og utdanning, men også for NAV, sa Hennum.

Avtalen strekker seg over ti år og samarbeidet organiseres gjennom fire programområder: trygderett, digital velferdsstat, klart språk, samt EØS-rett og øvrige internasjonale forpliktelser på trygderettens område

Åsholt poengterte at det siste punktet, om EØS-rett var planlagt før EØS-saken høsten 2019.

– Det har lenge vært kjent at Norge trenger mer juridisk kompetanse om internasjonale forpliktelser, men EØS-saken har selvsagt aktualisert temaet ytterligere, sa Åsholt.

Ved starten i 2021 var dette den femte samarbeidsavtalen NAV hadde inngått med utvalgte universiteter og høyskoler. Tidligere var det inngått avtaler med OsloMet, Høyskolen i Innlandet, Universitetet i Tromsø og NTNU.

42 millioner til EØS-rett

Rett før jul i fjor ble det kunngjort ytterligere to store forskningsprosjekter på området. Forskningsrådet tildeler 42 millioner til Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo, som skal opprette hvert sitt nye senter med fokus på trygderettslig forskning og EØS-rett.

Det nye EU/EØS-senteret ved Universitetet i Bergen skal ledes av professor Christian Franklin.

– Mangelfull integrering av EØS-retten gjelder på mange forvaltningsmessige områder, men har fått spesielt store konsekvenser på trygdeområdet. Vi vil styrke den rettsvitenskapelige forskningen og utdanningen slik at innholdet i EØS-retten er godt kjent i forvaltningen og på tvers av ulike rettsområder, uttalte arbeids- og inkluderingsminister Marte Mjøs Persen i en pressemelding fra Forskningsrådet, da milliontildelingen ble kunngjort.

Etter at et betydelig antall mennesker i 2019 fikk beskjed om at de urettmessig var domfelt for å ha oppholdt seg i utlandet mens de mottok trygdeytelser fra Norge, var NAV-skandalen et faktum. Mange reagerte sterkt. Blant annet gikk flere jussprofessorer ut og sa klart fra at EØS-rett må sterkere inn som en del av undervisningen. En av de som var meget tydelig, var jussprofessor Hans Petter Graver ved UiO.

Kunnskapsdirektør i NAV, Yngvar Åsholt, og dekan ved Det juridiske fakultet ved UiO, Ragnhild Helene Hennum, signerte samarbeidsavtalen. (Foto: Steinar Hafto Myre,UiO).

– NAV-saken kan også tyde på at selv med utdanning i EØS-rett ser man på det som et fag som bare gjelder et spesielt område, man har ikke tatt inn over seg hvor gjennomgripende det er, uttalte han blant annet til Khrono.

Jussprofessor Anna Nylund ved UiT Norges arktiske universitet sa at saken hadde vist at kunnskapen om EØS-rett er for svak blant juristene.

– Jeg utdannet meg som jurist i Helsingfors i 1996, året etter at Finland ble med i EU, jeg tilhører en generasjon som fikk dette inn med morsmelka. Våre studenter får ikke det i dag. Det er altfor dårlig kunnskap også blant ansatte i akademien, sa Nylund.

Andre jussprofessorer mente at Forskningsrådet og Justisdepartementet hadde sviktet.

De to nye forskningssenter ved henholdsvis UiB og UiO, får 21 millioner hver.

– Bakgrunnen for utlysningen er blant annet at juridisk forskning i Norge ikke godt nok har tatt inn

over seg hvilken betydning EØS-retten har for norske forhold, og hvordan EØS-rett gjennomføres i norsk rett, skrev Forskningsrådet da tildelingen ble kjent.

– Vil få betydning

Administrerende direktør i Forskningsrådet, Mari Sundli Tveit, uttalte at god forståelse av forholdet mellom EØS-rett og norsk rett er svært viktig for å ivareta borgernes rettigheter og sikre at norske interesser kan ivaretas innenfor rammen av EØS-avtalen.

Senteret i Oslo har fått navnet Research Centre on the European Dimension of Norwegian Law, og har som hovedmål å utvikle kunnskap for bedre integrering av EØS-rett i norsk rett. Senteret skal ledes av professor Ole Andreas Rognstad.

Senteret i Bergen har fått navnet Centre on the Europeanization of Norwegian Law (CENTENOL), – Understanding EEA Law as an integral part of Norwegian Law, og skal utvikle ny kunnskap og styrke juridisk forskning på innhold, påvirkning

og integrering av EØS-lovgrunnlaget om fri bevegelse både generelt, og med særlig fokus på fri bevegelse av personer på områdene arbeids-, innvandrings- og trygderett. Senteret skal ledes av professor Christian Franklin ved UiBs juridiske fakultet.

Penger til rettsvitenskapelig forskning var ikke alt UiO kunne glede seg over da Forskningsrådet åpnet lommeboka. UiO fikk også tildelt 30 millioner kroner til opprettelse av et nytt forskningssenter for å utvikle kunnskap om skatt og økonomi. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og Universitet i Oslo (UiO) fikk like stort beløp, også det for å etablere et tilsvarende senter.

– De to nye sentrene vil gi oss god og oppdatert kunnskap om hvordan skatter oppfattes og etterleves, og være relevante for utformingen av norsk skattepolitikk i mange år framover, sa Mari Sundli Tveit, da Forskningsrådet kunngjorde tildelingen.

Ønsker prøveprosjekt for å styrke barnevernet juridisk

Juristforbundets visepresident foreslår et prøveprosjekt der kommunene kan søke midler for å styrke barneverntjenesten med nødvendig juridisk kompetanse.

 Ole-Martin Gangnes

Forslaget kommer frem i et brev Juristforbundets visepresident Benedicte Gram-Knutsen har sendt Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité. Bakgrunnen er at komiteen behandler Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningspraksisen i det kommunale barnevernet.

Riksrevisjonen konkluderer i undersøkelsen, som ble fremlagt i november i fjor, med at det er mangler i dokumentasjon av både barnevernsfaglige vurderinger og barns og foreldres medvirkning.

Tiltakene i kompetansestrategien, som Barne- og familiedepartementet har iverksatt i barnevernstjenestene, har så langt ikke bidratt til en synlig forbedring på disse områdene, sier Riksrevisjonen.

Det pekes blant annet på at svakheter ved styring og internkontroll i barnevernstjenesten har ført til at kompetansetiltak har hatt begrenset effekt. Departementet får kritikk av Riksrevisjonen i undersøkelsen.

Benedicte Gram-Knutsen skriver i sitt brev til komiteen på Stortinget at man har oversett en viktig og avgjørende faktor da man innførte kvalitets- og kompetanseløftet i barnevernet.

– Det er en rettsikkerhetsrisiko knyttet til et myndighetsorgan med mye makt som ikke har tilstrekkelig lovforståelse, sier Benedicte Gram-Knutsen. (Foto: Privat)

«Det har ikke i tilstrekkelig grad vært lagt vekt på at forvaltningskompetanse og kompetanse om relevant regelverk er en forutsetning for en god barnevernsfaglig praksis».

«Kommunene og de barnevernsfaglige lederne har i liten grad sett behovet eller ønsket et mer tverrfaglig barnevern der juridisk kompetanse blir en naturlig del av tjenesten. Barnevernspedagoger gjør en svært viktig jobb. Men de har i mindre grad en juridisk utdanning som gjør dem i stand til å foreta eller forstå rettsanvendelsesprosesser», skriver Juristforbundets visepresident.

Prøveprosjekt

– Det er en rettsikkerhetsrisiko knyttet til et myndighetsorgan med mye makt som ikke har tilstrekkelig lovforståelse. Det å øke den juridiske kompetansen i den barnevernsfa-

glige utdannelsen er viktig, men juridiske kurs vil aldri kunne erstatte det juridiske profesjonsstudiet, sier Gram-Knutsen til Juristen.

Hun viser til Juristforbundets kommuneundersøkelse (Rambøll 2020).

«Hele 45 % av landets små og store kommuner er uten jurister og bare 6 % av landets kommuner har juridisk kompetanse i barnevernet», skriver forbundet til komiteen.

– Det viser at Riksrevisjonens påpekning av manglende internkontroll og dokumentasjon i barnevernet må bedres ved at flere ledere får lederstøtte av jurister. Kommunene må, av hensyn til barna og foreldrene det handler om, styrke den juridiske kompetansen i barnevernstjenestene. Enten ved å ansette egne jurister eller ved et interkommunalt samarbeid, sier hun.

Riksrevisor Karl Eirik Schjøtt-Pedersen. (Foto: Mathias Fossum / Riksrevisjonen)

I brevet til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité understreker Juristforbundet behovet for å styrke juridisk kompetanse lokalt – og anbefaler at det settes i gang et prøveprosjekt.

– Juristforbundet anbefaler at det vurderes å sette i gang et prøveprosjekt der kommunene kan søke midler for å styrke tjenesten med nødvendig juridisk kompetanse, sier Gram-Knutsen.

– Skal politikerne nå sine mål om et styrket barnevern håper jeg de lytter til våre innspill. For å avbøte sektoriseringen mellom komiteene på Stortinget har vi derfor også kontaktet politikere i familie- og kulturkomiteen med vårt budskap. Slik at de som har ansvaret for å stake ut kursen fremover jobber godt med «kontrollpolitikkerne» som er satt til å kontrollere i etterkant, sier hun.

– Kurs ikke nok

Da Riksrevisjonen ifjor presenterte sin undersøkelse ble det vist til at Høyesterett i 2020 behandlet tre saker der domstolen presiserte at vedtak etter barnevernloven må bygge på et tilstrekkelig og oppdatert beslutningsgrunnlag, inneholde en balansert og tilstrekkelig bred avveining og ha en tilfredsstillende begrunnelse.

– Vi vil understreke at dokumentasjon er viktig i alle typer saker i barnevernet. Barnets behov kan bli endret over tid, saken kan bli mer alvorlig. Da er dokumentasjon av vurderinger barnevernet har gjort i en tidlig fase viktig. Både for å vedta rett tiltak videre og for at barnet senere kan forstå hvorfor barnevernet grep inn, sa riksrevisor Karl Eirik Schjøtt-Pedersen da undersøkelsen ble lagt frem i fjor.

Når det gjelder kompetanseheving, sa riksrevisoren at undersøkelsen viste at deltakelse på kurs ikke er tilstrekkelig for å få til endring.

«Kursene gir ikke tilstrekkelig konkret opplæring i hvordan vurderinger skal skrives og dokumenteres», skrev Riksrevisjonen.

Kurs i Excel for bruk i lønnsforhandlinger

Målgruppe: Tillitsvalgte i statlig, kommunal og privat sektor
Dato: Mandag 19. juni 2023 kl 11 – 14
Sted: JusLab, Kristian Augusts gate 7B, 0164 Oslo
Kursnummer: 2023662
Påmeldingsfrist: 14. mai 2023

Juristforbundet inviterer tillitsvalgte i statlige, kommunale og private virksomheter til kurs i Microsoft Excel. Kurset vil være for de som har brukt Excel noe tidligere, og som bruker programmet på et grunnleggende nivå.

Kurset skal sette deg i stand til å bruke Excel i forbindelse med kollektive lønnsforhandlinger. Det er avgjørende å kunne se og vurdere hva krav og tilbud innebærer kostnadsmessig. Kurset skal vise deg hvordan du praktisk kan bruke Excel til dette. Programmet kan også brukes til å lage statistikk som grunnlag for argumentasjon, blant annet historisk lønnsutvikling og forskjeller/likheter mellom grupper. Det vil være både teori og praktiske oppgaver. Du må derfor ha med deg PC med mulighet for bruk av Excel.

Det er begrenset med plasser på kurset, og det er ikke førstemann til mølla. Bekreftelse på eventuell plass sendes etter påmeldingsfristens utløp.

Om foreleseren: Stein Milward er alt en foredragsholder og kursleder bør være: Informerende, inspirerende, motiverende og samhandlende. Hans inkluderende undervisningsstil gjør at deltakerne setter stor pris på ham.

Stein Milward har undervist i alle typer kontorstøtteverktøy og nettverk siden 1993, og kjenner dine utfordringer. Gled deg til noen innholdsrike og garantert nyttige timer sammen med denne inspirerende foredragsholderen!

Det blir lett servering.

Påmelding:
juristforbundet.no/tillitsvalgt

JURIST
FORBUNDET

Durkdreven advokats erfaringer fra rettssalene

– Opplever at det utvises forakt for tiltalte og mangel på respekt for forsvarer

Berit Reiss-Andersen.
(Foto: Tore Letvik).

– Jeg reagerer på at det i rettssalene utvises en utilslørt forakt for tiltalte – en forakt som også føres over på forsvareren og det han eller hun fremfører – at «det er jo bare tiltaltes standpunkt».

 Tore Letvik

Advokat Berit Reiss-Andersen er en erfaren forsvarer som har slitt mang en forsvarerbenk i omfattende og langvarige straffesaker. Under et aktørmøte om store straffesaker, som ble arrangert av Oslo tingrett sent ifjor høst, ble tall fra forskning over ressursbruk lagt frem, og advokatens erfaringer kom for dagen. Advokat Reiss-Andersen la ikke fingrene mellom da hun beskrev holdninger hun opplever å møte i rettssalene.

Reiss-Andersen begynte sin beskrivelse med et spørsmål som hun selv besvarte:

– Blir man, som forsvarer, virkelig behandlet og forstått som en av rettssakens viktigste aktører? Jeg er ikke gjest i rettssalen. Rettssalen er min arbeidsplass. Selv om forsvareren har det privilegium å ha siste ord, blir forsvareren så godt som alltid salderingsposten på tidsbruken når vi nærmer oss slutten av en hovedforhandling, og jeg opplever ikke den nødvendige respekt for den oppgaven jeg skal gjøre, sa Reiss-Andersen som mener det også skinner igjennom en uheldig holdning fra aktorats side.

– Jeg synes ofte jeg blir møtt med en holdning, som; ja, det er jo det forsvarer sier, og at; tiltalte kan jo påstå både det ene og det andre. Man blir rett og slett ikke møtt med tilstrekkelig forståelse og imøtekommenhet for de argumentene man fremfører, fortalte Reiss-Andersen, som fortsatte:

– Det er et motebegrep som heter unconscious bias, (ubevisst skjevhet, red.anm.) og det er her at det ikke kanskje er forsvareren man misliker så sterkt – selv om det sikkert kan være tilfeller også, men det er den tiltalte.

Og det er kanskje et grunnleggende problem i rettssalen – det er en utilslørt forakt for tiltalte – en forakt som også føres over på forsvareren og det han eller hun fremfører – at «det er jo bare tiltaltes standpunkt». Selv om jeg alltid jobber for å fremheve klientens interesse anser jeg min oppgave for å være litt tjener som skal gi mitt bidrag til at retten avsier en riktig dom, sa Reiss-Andersen.

– Dommerne må ta styring

Advokat Reiss-Andersen trakk også fram at hun mener dommerne i større grad må ta styring i rettssalene.

– Det handler om hvordan man snakker til hverandre i retten. Der mener jeg dommerne har en stor oppdragerrolle. Aktor og forsvarer kan komme med skarpe innlegg og kritiske utsagn, men det må være i en form som er tilpasset rettssalen. Og jeg mener det er for defensivt når en dommer sier at han eller hun ikke har andre virkemidler enn å appellere til oss, om å oppføre oss pent. Administrator er selvfølgelig en autoritet i rettssalen, sa Reiss-Andersen.

Hun fortalte at hun mener det er viktig at dommerne tar den autoriteten og utøver den.

– Hvis én anmodning ikke er nok så bør dommeren bruke dommerrommet til å fortelle aktørene hvordan man vil ha det. Der kan også mothensyn komme frem og man snakker en av gangen uten at det blir kjebling. Det ligger noe i hvordan aktoratet og forsvarersiden snakker til hverandre på. Der mener jeg vi har et forbedringspotensial på begge sider, sa advokaten.

Reiss-Andersen oppfordrer også dommerne i de store straffesakene om å gi tiltalte tid til å få snakke.

– Jeg er helt enig i at partene må utvikle innledningsforedragene, men den frie forklaring berører veldig mye av det jeg brenner for. La tiltalte snakke ut. Jeg beklager å måtte si det, men etter mitt syn er administrator den største trussel mot tiltaltes frie forklaring. Selv om veldig mange dommere lar tiltalte være i fred, så er det veldig mange dommere, og kanskje de mest erfarne, som ser ut til å klø i fingrene etter å komme i gang der hvor de gjerne vil komme i gang, selv på et tidspunkt hvor de ikke engang kjenner saken. La oss forsvarere få lov til å gjennomføre en av hovedoppgavene våre i fred – å sikre at tiltalte får lagt fram for sin dommer hvordan han eller hun opplevde saken, sa Reiss-Andersen.

– Vet knapt om saken

Forsvarerne ble heller ikke skånet for konstruktiv kritikk under aktørmøtet.

Førstestatsadvokat, og embetsleder ved Oslo statsadvokatembeter, Lars Erik Alfheim, tok også tak i dette med partenes respekt og tillit til hverandre, og pekte på betydningen av å ha satt seg godt inn i saken før hovedforhandling, og ikke minst i de store straffesakene:

– Vi opplever i en viss grad å møte forsvarere som knapt vet at saken eksisterer. Noe som gjør det veldig krevende å drive med forhandlinger. Vi vil at forsvarere har

Førstestatsadvokat, og embetsleder ved Oslo statsadvokatembeter, Lars Erik Alfheim. (Foto: Tore Letvik)

satt seg inn i hoveddelene av saken, og at de kan gjøre seg opp en mening om hvordan fremdriften skal være. Det er et godt grep. Hvis de ikke kjenner saken så får vi ofte en følelse av at man holder alle muligheter åpne, og at det da ikke er noe som kan avtales på forhånd. Da blir fremdriften deretter, sa Alfheim, som fortalte at han har forståelse for at en forsvarer har mange utfordringer i en slik sammenheng:

– Det kan for eksempel være å få klienten i tale, men det går an å være åpen med aktor om slik også. Forsvarer trenger heller ikke å fortelle hva klienten skal si, eller hva som er prøvd å få til, men det er ikke noe vanskelig å ha en god dialog med aktoratet, selv om man ikke har god dialog med klienten sin eller ikke har planlagt alt til minste detalj, sa Alfheim.

Alfheim tok også opp vanskeligheter som oppstår for påtalemyndig-

digheten i saker hvor det stadig er nye aktører som må overta.

– Vi bytter mye saker og sånn tror jeg det bare må være. Vi prøver å redusere det så mye vi kan – men en viss andel bytter har vi – mellom 30-40 prosent hos oss. I de store sakene er ett av de gode grepene at vi har samme aktor, for å oppnå en fornuftig tidsbruk. Det er veldig lite hensiktsmessig at den aktøren som har jobbet med saken, arbeidet med tiltale, utdrag, bevisoppgave og tidsplan blir fjernet fra saken. Da blir det mye tidsbruk som går med for å gjøre det samme en gang til – eller ihvertfall områ seg for finne ut av hvordan ting henger sammen, sa Alfheim under aktørmøtet hvor en fornøyd sorenskriver i Oslo

Yngve Svendsen kunne notere at profesjonelle aktører fra alle sider møtte frem i rikt monn da tingretten inviterte til aktørmøte i konferansesal i Oslo sentrum.

Felles kultur

Målet var å etablere en felles kultur for en forsvarlig, smidig og effektiv gjennomføring av store straffesaker. Møtet, som ble holdt sist høst, var for aktører i Oslo tingrett.

– Oslo tingrett behandler en stor del av de lange og tunge straffesakene i Norge. Selv om de ikke utgjør mer i underkant av én prosent av meddomsrettssakene våre, så går om lag 25 prosent av ressursene vi bruker på meddomsrettssaker til behandling av disse sakene, sa Svendsen.

Han pekte på betydningen av effektivisering.

– Vi har derfor et særlig ansvar for å sette søkelyset på hvordan de håndteres i retten og på saksforberedelsen. Den riktige måten å gjøre det på er gjennom god og konstruktiv dialog med de andre aktørene i retten. Sånn som i dette aktørmøtet. Jeg er derfor glad for at vi har en så stor forsamling bestående av fremstående jurister med ulike ståsted innenfor straffesaksbehandlingen, sa Svendsen.

Medlems-
fordeler på
pensjon

Foto: iStock.com/bernie_photo

Derfor bør du ha pensjonen din i Handelsbanken

Du får personlig rådgivning og hjelp til å sette opp en plan for pensjonen din. Medlemsfordelene gir deg også konkurransedyktige betingelser. Med fritt fondsvalg eller pensjonsprofiler, kan du ta kontroll over sparingen din.

Hvorfor bør du ha pensjonen din i Handelsbanken?

- ✓ Svært gunstige betingelser. Lavere forvaltningskostnader.
- ✓ Bærekraftig forvaltning med historisk god avkastning.
- ✓ Personlig rådgivning.
- ✓ Pensjonsprofiler eller fritt fondsvalg.

Se alle fordelene på handelsbanken.no/jf/pensjon

JURIST
FORBUNDET

Samfunnet trenger juridisk forskning

Hele 73 prosent av befolkningen mener at politikerne ikke forstår hvordan lovene de vedtar virker, ifølge en undersøkelse fra Juristforbundet (Respons Analyse 2022). I samme undersøkelse sa forresten bare 48 prosent seg enige i at loven er lik for alle, uavhengig av økonomi og bosted. Det er ikke unaturlig å se en sammenheng mellom de to tallene.

Det er legitimt å spørre hvordan lovene våre faktisk virker og hvordan lovverket håndteres i forvaltningen og statsapparatet, sivilrettslig og i domstolene. Mangelen på midler til juridisk forskning gjør at vi vet lite, og samtidig melder ofte media om små og store juridiske skandaler.

Men det er ikke bare politikerne som sliter med tilliten. Tilliten til selve rettstaten er svekket etter de siste årenes rettskandaler, med stikkord som NAV, bøtesoning, Birgitte Tengs- og Baneheia-sakene. For ikke å glemme alle sakene som ver-

serer i det kommunale barnevernet. Norge har fått en rekke dommer mot seg i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Rettskandaler svekker rettstatens legitimitet og innbyggernes tillit.

Stener må løftes, og vi må spørre oss hva må til for å rette opp denne alvorlige svikten i omdømmet. Hva kan vi gjøre for å ruste oss bedre for fremtidens utfordringer?

Juristforbundet er klar på at forskning må være en naturlig del av planen for å gjenreise tilliten til rettstaten. I Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023-2032 er ikke rettsvitenskap prioritert. Det er graverende at man ikke har fokus på viktigheten av forskning på jussens og rettsvitenskapens betydning med tanke på demokrati og rettstatens funksjon. Jussen er en egen vitenskap som må prioriteres på lik linje med medisin og samfunnsvitenskap.

Dette er grunnen til at Juristforbundet deltok på en høring i Stortingets utdannings- og forskningskomité i januar. Der presiserte president Sverre Bromander at tiden er overmoden for at myndighetene anerkjenner rettsvitenskapens betydning for et solid demokrati og ikke minst en velfungerende rettstat.

Dette var også tema på møtet presidenten og undertegnede nylig hadde med stortingsrepresentant Freddy Andre Øvstegård (SV) fra Utdannings- og forskningskomiteen. Her benyttet vi også anledningen til å ta opp prosessen knyttet til den kommende stortingsmeldingen om innholdet i profesjonsutdanningene.

I denne stortingsmeldingen er regjeringens hovedfokus de såkalte rammeplanstyrte utdanningene, f.eks. utdanningene for lærere, ingeniører og helse- og sosialfag. Juristutdanningen faller utenfor da den ikke er rammeplanstyrt. Juristforbundet mener det er viktig at regjeringen også drøfter utfordringene som utdanningen i rettsvitenskap møter med tanke på f.eks. digitalisering og kunstig intelligens.

Vi ønsker også at Stortinget går inn for en utredning av behovet for jurister i fremtiden. En slik kartlegging har ikke vært foretatt, men er absolutt nødvendig med tanke på de utfordringer vi står ovenfor med en galopperende samfunnsutvikling i et regelstyrt samfunn. Manglende kartlegging av juristbehovet var for øvrig innsigelsen Juristforbundet hadde da det ble åpnet opp for flere utdanningssteder for rettsvitenskap.

Det er viktig at vi som interesseorganisasjon deltar i debatten og er med å legge premissene både med tanke på viktigheten av forskning, men også utvikling av profesjonsutdanningen. Det er adekvat å spørre om vi i dag utdanner jurister som er klare til å møte morgendagens utfordringer?

Internasjonalisering, EØS, kunstig intelligens og digitalisering av offentlig forvaltning er noe vi må ta inn over oss. Vi må bidra til at utdanningsløpet for våre studenter er relevant og at juridisk forskning blir prioritert. Ingen ting er statisk, og vi må følge med i samfunnsutviklingen. Det er viktig for rettstaten, studentene og vår profesjons fremtid!

*Benedicte Gram-Knutsen,
visepresident i Juristforbundet*

Barn og unges medvirkning i plan- og byggesaker

– Det bør foretas en utredning av barns rettigheter

Det må tilrettelegges for at barn og unge får mer reell innflytelse når for eksempel skoler og sykehus bygges, sier jurister som har sett på medvirkning i planprosesser.

 Ole-Martin Gangnes

I januar hadde Barne- og familiedepartementet et såkalt innspillsmøte, der tema var styrking av barn og unges medvirkning på systemnivå. Flere aktører og engasjerte på barnerettsfeltet møtte – blant andre Henrik Botten Taubøll, partner i Haavind, og Eirik Skule, advokatfullmektig i Wiersholm. De har sammen med Gro Sandkjær Hansen ved OsloMet hatt et forskningssamarbeid knyttet til barn og unges medvirkning i planprosesser.

– Dette berører de viktigste spørsmål i samfunnet rundt oss, nemlig hvem som får bestemme hvordan det fysiske rom vi lever i hver dag skal se ut og hvordan våre institusjoner, som skoler og sykehus, skal bygges.

– Til tross for at barn og unges medvirkning i plan- og byggesaker er formulert mange steder, etterlyser stadig politikere, utviklere og andre aktører i eiendomsbransjen økt grad av involvering fra barn og unge. Hvorfor er det ikke bedre sammenheng mellom ord og handling?, spør Taubøll.

F.v Henrik Botten Taubøll, partner i Haavind, og Eirik Skule, advokatfullmektig i Wiersholm (Foto: privat)

Han sier utgangspunktet er at barn og unge har rett til medvirkning gjennom Grunnloven, EMK og plan- og bygningsloven.

– Utfordringen er at dette ikke følges opp med reell medvirkning.

Taubøll forklarer at planprosessen er bygget opp slik at rettighe-

tene i plan- og bygningsloven ikke gjelder i tidlig fase.

– Dette er ofte når prosjektene tegnes ut og rammene settes. For private byggeprosjekter er dette forståelig, da det er lite praktisk med medvirkning i diskusjonsstadiet rundt et næringsbygg. Men vi stiller spørsmål

ved hvorfor det ikke finnes noen medvirkning ved utforming av større samfunnsbygg, som skole og sykehus, før reguleringsplanen legges ut på høring og rammene allerede er satt.

Tilrettelagt for voksne

– For barn og unge vil sykehus og skoler kunne være de viktigste byggene de må forholde seg til, men når de skal komme med innspill er ofte alle rammer satt. Det er et paradoks at de viktigste prosjektene for barn og unge er de hvor de har minst mulighet til å påvirke, sier han.

Når tidligfaseplanleggingen er gjennomført og reguleringsplanen legges ut på høring, kan alle komme med sine innspill.

– Det er likevel en prosess via Alttinn mv. som er tilrettelagt for voksne, og barns synspunkter høres sjelden. De fleste kommuner har en barnerepresentant, men det er svært varierende i hvilken grad disse følger opp planprosjekter. Hvem skal da si i fra at det nye vannforsyningsprosjektet fjerner akebakken i skogen på Smestad for eksempel? Det finnes ingen reelle kanaler som fanger dette opp, sier Taubøll.

Han viser til at plan- og bygningsloven legger opp til noen konkrete rettigheter for barn og unge – som krav til lekeplasser og uteoppholdsarealer – men at dette er ganske begrenset og gjelder bare en liten del av de interesser man har.

– Vi mener at det bør foretas en utredning av hvilke medvirkningsrettigheter barn har i tidligfaseprosjekter og generelt tilrettelegges for mer reell innflytelse, sier han.

– Vi trenger bedre strukturer

Innspillsmøtet var initiert av barne- og familieminister Kjersti Toppe (Sp) og ble ledet av avdelingsdirektør Marte Røst Veflingstad i Barne- og familiedepartementet.

Kjersti Toppe sier hun er svært fornøyd med innspillene på møtet. Interessen var stor og det ble presentert 44 innspill, basert på mange forskjellige erfaringer.

– Barn skal bli hørt både i enkeltsaker og på systemnivå, og vi trenger bedre strukturer for dette, sier barne- og familieminister Kjersti Toppe (Foto: Astrid Waller)

– Jeg er overveldet over responsen, både fra de unge og de som jobber med barn og medvirkning på ulikt vis. Det var ekstra fint at det var så mange unge representert på møtet. Jeg er opptatt av å høre erfaringene fra de unge selv.

– Staten har en plikt til å legge til rette for barns medvirkning. Barn skal bli hørt både i enkeltsaker og på systemnivå, og vi trenger bedre strukturer for dette. Dette for å sikre barns rettigheter og for å treffe gode avgjørelser i saker som gjelder barn og unge i samfunnet. Det var bakgrunnen for innspillsmøtet. Jeg har notert meg både utfordringer og forslag til hvordan styrke barns rett til medvirkning på systemnivå, og vil arbeide videre med dette, sier barne- og familieminister Kjersti Toppe etter møtet.

Stor variasjon

Henrik Botten Taubøll og Eirik Skule skrev i fjor et innlegg på bygg.no om temaet barn og unges medvirkning i plan- og byggesaker. Der viser de til en rapport fra By- og regionsforskningsinstituttet (NIBR) om ivaretagelsen av hensynet til barn og unge i planleggingssaker

etter plan- og bygningsloven. 202 kommuner deltok i undersøkelsen.

«NIBRs rapport viste stor variasjon mellom kommunene i hvordan de ivaretok dette kravet. Særlig tydelig er forskjellen mellom store og små kommuner. Av kommunene med under 10 000 innbyggere hadde bare 41 prosent ordninger som ivaretok hensynet til barn og unge systematisk, og 8 prosent ingen ordning overhodet. Et funn er at kommunene i hovedsak bruker representasjonsordninger, i form av "barnerepresentant", og ikke da aktivt involverer barn og unge direkte.»

«Resultatene tyder på at vage krav kombinert med begrensede ressurser setter barna i en svakere rettighetsposisjon enn lovgrunnlaget skulle tilsi. Dette forsterkes av at det blir vanskeligere for statsforvalterembetene å fremme innsigelser på bakgrunn av vage krav», skriver de to.

Henrik Botten Taubøll er også engasjert i temaet barn og unges medvirkning gjennom rettshjelpstiltaket Rettssenteret – der han skal lede en kompetansegruppe om barns medvirkning.

Vil flytte avhør av mistenkte barn i straffesaker til barnehusene

Et forslag på Stortinget om at målgruppen for de statlige barnehusene utvides til også å gjelde mistenkte barn får støtte i fagmiljøer. Juristforbundet er blant dem som mener det er behov for reformer.

Ole-Martin Gangnes

Da fem år gamle Silje ble funnet død i en akebakke på Tiller utenfor Trondheim i 1994 gikk drapsalarmen. Før det var gått et døgn hadde hennes lekekamerater på 4, 5 og 6 år tilstått til politiet og saken ble raskt erklært som oppklart.

27 år etter kom NRK Brennpunkts dokumentar «Drapet i Akebakken» der politiets etterforskningsmetoder ble kritisert. Dessuten ble en rapport om saken utarbeidet av Asbjørn Rachlew. Den tar blant annet for seg politiets avhør av mistenkte barn. For selv om politiets avhørsmetoder har blitt utviklet de siste årene, med for eksempel spesialisering rettet inn mot avhør av fornærmede barn, har mistenkte barn «falt mellom to stoler», skriver Asbjørn Rachlew i sin sakkyndige rapport. Statsadvokaten beordret at saken skulle etterforskes på nytt.

I 2020 kom også avhandlingen «En studie av 15 år gamle barn og deres forståelse av mistenktes rettigheter i politiavhør», utført av Sigrid Buseth, politioverbetjent i Kripas.

«Selv om Norge er kommet langt i utviklingen av avhørsmetodikk, er mistenkte barn oversett», skriver hun i en kronikk i Politiforum.

«Mye er gjort, men hvis vi for alvor vil forbedre mistenkte barns rettigheter, bør mandatet til Statens barnehus også innbefatte avhør av mistenkte barn i de alvorligste sakene. Og alle som er i befatning med mistenkte barn må få opplæring i forskjellene mellom avhør av mistenkte barn og barn som fornærmede», skriver hun

I februar behandler justiskomiteen på Stortinget et representantforslag fra SV om styrking om de statlige barnehusene. Her foreslås det blant annet at målgruppen til barnehusene utvides til også å gjelde mistenkte barn.

– Finnes omtrent ikke forskning

Juristforbundets president Sverre Bromander sier han er glad for at dette nå kommer på den politiske dagsorden og har levert innspill til komiteen.

– Det finnes omtrent ikke forskningsinnsats om mistenkte barn i straffesaker og hvordan en kan tilrettelegge for dem under avhør i straffesaker. Juristforbundet

er svært opptatt av at alle steiner snus for å styrke rettsstaten og rettsikkerheten etter et 2022 som har skapt redusert tillit til rettssamfunnet Norge, sier han.

Han peker blant annet på «Siljesaken» og sakkyndigrapporten ført i pennen av politioverbetjent Asbjørn Rachlew ved Politihøgskolen.

– Denne synliggjør behovet for reform, sier Bromander.

Representantforslaget på Stortinget støtter konklusjonen i en evaluering av barnehusene utført av NOVA – om at målgruppen til barnehusene utvides til å gjelde mistenkte barn, i utgangspunktet innenfor de lovbruddstyper som gjelder for utsatte.

«Barn mistenkt for straffbare handlinger har også behov for særskilt tilrettelegging som følge av at de er barn, og mange av dem har dessuten erfaring som utsatte. I tillegg kan det å fange dem opp tidlig med tanke på behandling forebygge vold og overgrep i fremtiden. Et tilleggsargument er at medisinsk undersøkelse kan være av viktighet for både straffesaken og barnet», skriver forslagsstillerne.

Også barnehusene selv støtter forslaget, men skriver til justiskomiteen at:

«Utvidelse av målgruppen mot mistenkte barn vil kreve en avklaring på hvilke straffebud som bør utløse rettighet om avhør på barnehus. Det vil være behov for å tilpasse

Illustrasjonsfoto Statens Barnehus Oslo (Foto: Jan Petter Lynau/VG)

barnehusenes lokaler slik at det ikke utgjør noen risiko å gjennomføre avhør av både fornærmede og mistenkte barn samtidig på barnehus.»

Straffesaksdominans

Statens barnehus er i dag et tilbud til barn og pårørende som møter rettsvesenet etter å ha blitt utsatt for vold eller seksuelle overgrep, og er etablert i elleve byer i Norge. De skal også fungere som kompetanserådgivere innenfor sitt felt til det øvrige hjelpeapparatet.

Men i sin evaluering peker NOVA på at det over tid har utviklet seg en straffesaksdominans som kan bidra til å underminere barnehusmodellen som et helhetlig og samordnet tilbud.

Det bekymrer forslagsstillerne i justiskomiteen. Juristforbundets president Sverre Bromander sier han deler bekymringen for både straffesaksdominans og endringer i finansieringsmåte. Han frykter at dette delvis undergraver det helhetlige barneperspektivet som lå til grunn da Stortinget innførte reformen i 2007.

– I politianmeldte saker om vold og seksuelle overgrep mot barn er Statens barnehus et viktig tilbud for å innfri barns rett til en trygg oppvekst, fordi barn møter et barnevennlig tilbud med både avhør og oppfølging som er tverrfaglig og koordinert. Fjerningen av øremerkede midler til ordningen har dessverre vist seg å skape en utfordring knyttet til å nå disse målsettingene, både for det enkelte barnehus men også gjennom økte regionale forskjeller, sier Bromander.

Han viser også til at Stortinget ved en rekke anledninger har behandlet saker knyttet til hvor mange barnehus det skal være i Norge – og at stort sett alle de politiske partiene på ulike tidspunkt har ment at det er for lav dekning.

– Når det gjelder kapasitet og tilgjengelighet, er Juristforbundet glad for at det omsider vil etableres et barnehus i Finnmark, som har store udekkede behov. Vi stiller imidlertid spørsmål ved om dekningen med dette vil være god nok. Senest i 2019 foreslo de nåværende flertallspartiene at det skulle etableres såkalte

barnehus-satellitter for å øke kapasitet og redusere reiseavstand, sier han.

Bromander mener det, på tross av bred politisk enighet om behovet for å styrke barnehusene helt siden reformen ble vedtatt, fortsatt er en vei å gå før intensjonen bak reformen blir fullt ut realisert.

Ønsker øremerkede midler

Barnehusene selv skriver i sitt innspill til justiskomiteen at Stortinget må be regjeringen innføre tiltak for økonomisk prioritering av barnehusene i politidistriktene. De viser til at mange barnehus i dag ikke har råderett eller oversikt over egne øremerkede midler.

«Politiet har mange viktige prioriteringer som skal ivaretas. Barnas behov for oppfølging og det viktige sosiale arbeidet rundt overgrepssatte barn, blir fort satt opp mot beredskap, forebygging av terror og politiets andre lovpålagte oppgaver. De økonomiske rammene til barnehusene er ulike og for flere barnehus ikke tilstrekkelig for å oppfylle hele mandatet, særlig oppfølgingssporer», skriver de til justiskomiteen.

Dommer og kriminalforfatter

Tingrettsdommer Espen Skjervens siste krimroman har fått strålende anmeldelser og er nominert til krimpris. Med bakgrunn fra Kripas og Økokrim er bøkene hans inspirert av egne erfaringer fra politiet og rettsvesenet.

 Ole-Martin Gangnes

Espen Skjerven er kriminalforfatter og ute med sin tredje bok om politimannen Tom Grayston. Men Skjerven er også tingrettsdommer i Sør-Rogaland tingrett og har arbeidet i flere år som påtalejurist i saker om datakrim, økokrim og internasjonale forbrytelser ved Økokrim og Kripas. Han var dessuten forretningsadvokat og prosedyreadvokat i Oslo, før han slo seg ned i Sandnes med ektefelle og to barn.

Sist Juristen snakket med Skjerven, hadde han debutert med boken «Slakt», som tok for seg en underverden av prostitusjon og menneskehandel. Deretter fulgte «Blod er tykkere enn vann», der problemstillinger om barnevern og dyrevelferd ble berørt. Og i fjor høst kom den tredje boken i serien om politioverbetjent Tom Grayston – «Kleptokratiet».

Denne gang foregår mye av handlingen i Den demokratiske republikken Kongo og temaene er næringslivets samfunnsansvar, korrupsjon og brudd på menneskerettigheter.

Boken har fått flotte anmeldelser og er nominert til krimprisen Sølvkniven. «Espen Skjerven har tatt et megasteg opp i den norske krimlitteratureliten», skriver Nettavisens anmelder om «Kleptokratiet», der man kommer tett på både menneskerettighetsforkjempere og et norskeid oljeselskap på leting etter olje i Øst-Kongo.

Skjerven forteller om et omfattende researcharbeid med den siste boken, der han ikke minst trakk store veksler på egne erfaringer.

– Jeg fikk mange erfaringer i Kripas og som advokat. Jeg har jobbet med internasjonale forbrytelser i Kripas, blant annet med saker som hadde utspring i Balkan og Rwanda. Jeg tok også fag på universitetet i internasjonal strafferett, sier Skjerven.

Dette var i en periode da det ble et stadig større fokus på næringslivets samfunnsansvar.

– Da jeg arbeidet jeg som prosedyreadvokat i Schjødt, var jeg også engasjert i Den internasjonale juristkommissjonen (IJC) og var gruppeleder i IJC Norge på dette området. Vi lagde blant annet en fiktiv rettssak om et selskap som hadde investert i utlandet, for å skape debatt om etikk og næringslivets ansvar. Det slo meg at dette kunne være interessant og morsomt å skrive om, sier Skjerven.

Han skrev også en juridisk artikkel i tidsskrift for erstatningsrett om temaet i 2014.

– Det har med andre ord vært en lang reise inn i dette temaet for meg. Det er forresten denne siste boken som var tenkt som debuten. Jeg begynte på den i slutten av 2015. Men det tok tid å komme i mål med ambisjonene med boka, og jeg la den litt vekk noen år. I stedet begynte jeg på det som ble debutboken.

«Kleptokratiet» skildrer karakterer fra ulike miljøer, blant annet representanter for oljeselskaper og to engasjerte kvinner i en menneskerettighetsorganisasjon

– En del av researcharbeidet har vært å lese en rekke rapporter og artikler fra både FN og oljebransjen. Men jeg reiste ikke til Øst-Kongo. Jeg har vært på grensen mellom Rwanda og Kongo i anledning etterforskningsreise med Kripas. Øst-Kongo har ikke vært trygt, med rundt to hundre opprørsgrupper i området. Men jeg har brukt nettet, og blant annet YouTube, for å kunne studere landskap og omgivelser.

– Jeg fikk mange erfaringer i Kripos
og som advokat, sier Espen Skjerven.
(Foto: Kjetil Birkedal Pedersen)

Inspirert av egne erfaringer

Alle bøkene tar for seg samfunnsaktuelle temaer og er inspirert av Skjervens erfaringer fra politiet og rettsvesenet. Det betyr bøker med både rettssalsdrama, politietterforskning og spenning. I den forrige boken, «Blod er tykkere enn vann», hadde barnevernet en sentral rolle. Han kjenner området godt fra domerbordet

– Der ønsket jeg å tegne et mer nøytralt bilde av barnevernet. Ikke et svart-hvitt bilde, som jo ofte er det mange har. I den boken er det mye juss – uvanlig mye til å være en kriminalbok. Det er faglige resonnementer rundt barnevern og jeg ønsket å skrive en spennende krimhistorie som samtidig gir leserne noen nye refleksjoner.

– Men det skal jo også underholde leserne. Er det en utfordrende kombinasjon?

– Det kan det være, og teksten må det jobbes med slik at det ikke blir kjedelig. Det har vært en prosess over flere år å lære å skrive effektivt og slik at det blir litteratur. Det handler om å redusere en del ting ned til det helt nødvendige blant annet. Jeg bruker kunnskap der det er nødvendig, men samtidig skal jeg skape karakterer av kjøtt og blod.

Han nevner både John Grisham og Jo Nesbø som inspirasjonskilder blant andre krimforfattere.

– Jeg ønsker å skape interessante karakterer og samtidig unngå for mange klisjeer fra krimsjangeren.

Fargerikt persongalleri

– Hender det at du baserer karakterer i bøkene på ekte mennesker du har møtt på din vei?

– Ikke bevisst, men kanskje ubevisst. I alle bøkene er det karakterer som er litt spesielle. Som dommer møter man ofte et fargerikt persongalleri. Det er ikke noe jeg beskriver som er for drøyt vil jeg si.

– Det skjer jo også ting i bøkene jeg kjenner veldig godt til – som

fengslingsmøter jeg selv kunne administrert for eksempel. Jeg ønsker at det som skjer skal beskrives ganske riktig.

Han trenger ikke å spørre andre om hva som foregår i og rundt en rettssak, eller hvordan en etterforskning foregår i alminnelighet. Men på andre områder rådfører han seg med fagfolk som har andre spesialfelt.

– Hvordan var det å debutere som forfatter?

– Det var en mental reise å etablere seg som forfatter. En debut er alltid litt skummelt, og «den vanskelige andreboka» likeså. Man kjenner litt på om man kommer til å bli rammet av janteloven også videre. Jeg er heller aldri blitt komfortabel med å markedsføre meg selv i sosiale medier, men det er nødvendig om bøkene skal synes.

Som dommer er
man kanskje også litt utsatt
når man stikker seg frem.
Samtidig er det mange
som mener det er veldig
bra om dommere
engasjerer seg
i samfunnsdebatt

– Som dommer er man kanskje også litt utsatt når man stikker seg frem. Samtidig er det mange som mener det er veldig bra om dommere engasjerer seg i samfunnsdebatt. Det bør selvfølgelig balanseres, og jeg har vært opptatt av at alt skal gjøres på en ordentlig måte.

Disiplin og planlegging

Da Skjerven ble intervjuet av Juristen etter sin bokdebut, fortalte han om hvordan drømmen om å skrive bøker vokste frem over flere

år, men at det var etter at han ble dommer i 2013 han bestemte seg for å prøve å realisere den. Men med full dommerjobb ved siden av, krever det en god dose disiplin og planlegging.

– Det handler om vilje og standhaftighet, og om å rydde plass ved siden av familie og andre fritidsaktiviteter. Jeg skriver om kveldene og om morgenen og ettermiddager i helgene. Turer med hunden skaper også rom for å pønske ut plottet. Mange tenker kanskje at prosjektet er et stort ork. Ja, det er slitsomt til tider, særlig terpingen, men skrivningen gir også energi, sa han til Juristen den gang.

Det samme gjelder fortsatt, forteller Skjerven

– Jeg har barn i tenårene nå og tidsklemma har ikke blitt lettere. Det er kjøring til trening også videre, så jeg forsøker å være effektiv i hverdagen. Men det er veldig gøy å skrive og få frem historiene og karakterene.

– Hva tenker du om næringslivets samfunnsansvar etter alt arbeidet med den siste boken?

– Jeg håper og tror at bokens tematikk er svært relevant i dag. Selskaper må i større grad enn før rapportere om menneskerettigheter, og utviklingen går i retning av økt åpenhet om reelle eiere og samarbeidspartnere. Nyere eksempler i Norge er åpenhetsloven og eierregisteret.

– Selv om boken dreier seg om oljevirkksomheten – og at DR Kongo i dag faktisk vil åpne opp for oljeleting i regnskogen – er boken relevant for også andre virksomheter. Boken illustrerer hvor galt det kan gå om næringslivet ikke har tilstrekkelige kontrollrutiner og tar samfunnsansvaret alvorlig. Godt innpakket i en skikkelig røverhistorie, sier Espen Skjerven.

Foto: iStock.com/blyjak

20 % rabatt hos Bull Ski & Kajak

Bull Ski & Kajak har en veldig enkel forretningsstrategi. I deres butikker skal du kun finne produkter de kan anbefale fordi de har testet det selv. Få varegrupper, som ski, klær, sykkel og løp, og ekstremt aktive ansatte gjør dette mulig.

I Bull Ski & Kajakks nettbutikk får alle Juristforbundets medlemmer 20 % rabatt på hele varesortimentet. Noen varegrupper er unntatt – se nettsiden for mer informasjon.

juristforbundet.no/medlemsrabatter

JURIST
FORBUNDET

Sorenskriver frykter konsekvenser ved kutt i antall dommerfullmektiger

Sorenskriver Kåre Skognes og dommerfullmektig Bendik Bang Pedersen. (Foto: Privat)

Da det skulle ansettes en ny dommer ved Midtre Hålogaland tingrett fikk de ikke inn mange nok kvalifiserte søkere til å innstille noen, og valgte heller å ansette en dommerfullmektig. Sorenskriver Kåre Skognes frykter mulige kutt i dommerfullmektigordningen vil skape problemer for distriktene.

 Tuva Bønke Grønning

Ved Midtre Hålogaland tingrett, som har rettssted på Sortland, i Harstad og i Narvik, er det i dag totalt ti dommerårsverk hvorav fire er dommerfullmektiger.

Med bakgrunn i styrevedtak i DA (Domstoladministrasjonen) ble det lyst ut en fast dommerstilling som skulle tre i stedet for den ene dommerfullmektigstillingen.

– Det viste seg imidlertid at selv etter to utlysninger kom det ikke inn nok tilstrekkelig kvalifiserte søkere til at Innstillingsrådet valgte å foreta innstilling. Vi vil derfor fortsatt ha fire dommerfullmektiger ved vårt embete, forteller sorenskriver Kåre Skognes.

Han forteller at de får jevnt over godt kvalifiserte søkere til dommerfullmektigstillinger.

– Ved siste utlysning til to stillinger ved rettssted Sortland kom det

inn 21 søkere hvorav 11 var godt kvalifisert med gode karakterer og adekvat praksis som advokatfullmektig, politiadvokat eller lignende.

– Også da jeg arbeidet som sorenskriver i tidligere Øst – Finnmark tingrett i Vadsø fikk vi jevnt over godt med kvalifiserte søkere til dommerfullmektigstillinger, forteller Skognes.

Han trekker frem at arbeidet som dommerfullmektig er en svært ettertraktet stilling.

– Den er interessant og gir svært varierte arbeidsoppgaver under høye krav til effektivitet og kvalitet. Ingen blir imidlertid dommerfullmektig på grunn av lønna – som er for dårlig opp mot de krav og den integritet som ligger til stillingene.

I tillegg er de fleste som søker unge, i starten av karrieren og ofte uten familieforpliktelser.

– De ser det som eksotisk å komme til vakre Nord-Norge – og mange er ute etter å nyte av alle de fantastiske mulighetene naturen byr på her opp. En slik praksis gjør seg også godt på en CV, og har ofte stor betydning for videre yrkesmuligheter og yrkesvalg.

Frykter enda færre søkere

Kåre Skognes synes det er «vanskelig å forstå hva myndighetene tenker» når det foreslår å sterkt begrense dommerfullmektigordningen.

– Dommerfullmektigene har ofte stor arbeidskapasitet og en øvet dommerfullmektig, som har vært ansatt noen måneder, har ikke sjelden like stor arbeidskapasitet som en tingrettsdommer. Alle undersøkelser viser også at de leverer god kvalitet uten noe signifikante svakheter i forhold til tingrettsdommere, sier han, og fortsetter:

– Hvis ikke en eventuell nedgang av antall dommerfullmektiger blir erstattet med tingrettsdommere, hvilket i tilfelle vil bli vesentlig dyrere for staten, vil arbeidsbelastningen øke ytterligere på de dommere som er igjen og saksbehandlingstiden vil ubønnhørlig øke på.

Sorenskriveren frykter at etter som det allerede er utfordrende å få tilstrekkelig kvalifiserte søkere til tingrettsdommerstillinger i distriktene, vil en nedgang i antall dommerfullmektiger kunne føre til enda større rekrutteringsutfordringer.

– Enten slik at en rett og slett ikke får aktuelle søkere, eller at kvalitetskravene for hva som skal til for å bli utnevnt til dommer må senkes. Begge deler vil være ytterst skadelig for den kvalitet som kan forventes og forlanges til den tid det tar for å få en sak avgjort i domstolen og til avgjørelsenes innhold.

Innspill fra tillitsvalgte

Sorenskriver Skognes viser til regjeringens forslag til kutt på 18 millioner i bevilgningen til dommerfullmektiger.

– Hvis det spesifikke kuttet i dommerfullmektigstillinger vedtas og følges opp ligger det an til at rundt 50 av 130 dommerfullmektigstillinger har forsvunnet fra domstolene etter at regjeringen tok over, sier Henrik Rode Evensen, leder for dommerfullmektigforeningen.

Under en høring om statsbudsjettet for 2023 i Justiskomiteen i oktober uttalte Evensen at «man kan spare på strømmen og bensinen, men man kan ikke spare på rettssikkerheten» og viste sammen med Dommerforeningens Kirsten Bleskestad og Juristforbundets president til at domstolene over mange år har vært i en utfordrende budsjettssituasjon.

Evensen forteller at de har fått mange innspill fra lokale tillitsvalgte rundt om i landet, som i likhet med Skognes er redd produktiviteten går ned hvis det blir færre dommerfullmektiger, og som peker på at det er utfordrende å rekruttere dommere til distriktene.

En av disse tillitsvalgte er Bendik Bang Pedersen, som de siste to årene har vært dommerfullmektig på Sortland.

Pedersen peker, i likhet med sorenskriver Skognes, at søkermassen til fullmektigstillingene er en helt annen enn til dommerstillingene. Tiden som dommerfullmektig har motivert Pedersen med tanke på fremtidig jobb som dommer.

– Men det har vært mer enn nok å gjøre. Vi har hatt flere konstituerte dommere de siste par årene, og samtlige har gitt uttrykk for høyt arbeidspress i forhold til stillingene de kom fra, sier han.

Pedersen tror kutt i dommerfullmektigordningen vil skape utfordringer spesielt for domstolene i distriktene.

– Kutter man i dommerfullmektigstillinger uten å erstatte stillingene med embetsdommere, vil saksbehandlingstiden åpenbart gå opp. Dommerfullmektigene har like hyppig saksavvikling som embetsdommerne, og får ikke avsatt noe mer tid til å skrive avgjørelsene. Det er også

viktig å huske på at det koster like mye med to dommerfullmektiger som én embetsdommer, så stillingene gir mye saksavvikling for pengene, sier han.

– Både ansatte i tingretten og faste aktører i retten gir også uttrykk for at det er positivt med utskiftningen ordningen bidrar til, særlig i små tingretter.

Arbeidsgruppe om ordningen

Evensen i dommerfullmektigforeningen er redd rekrutteringen av dommere til distriktene vil bli enda vanskeligere på sikt.

– Rekrutteringssituasjonen er allerede vanskelig, og DA er i gang med en rekke tiltak for å få nok søkere til dommerstillinger. Vi vet at rundt 80 prosent av de som blir dommere har vært dommerfullmektige, så fullmektigene er viktige, sier han.

Han forteller at mange som er dommerfullmektige har et opphold hvor de gjør noe annet før de bli dommere, og tror at i tillegg til en nedgang i produktiviteten, vil det bli enda vanskeligere med rekruttering på sikt.

– Man kan sitte i Oslo og si at det er mange søkere på dommerstillingene, men situasjonen er en helt annen andre steder i landet.

– Vi i dommerfullmektigforeningen ønskes at kuttene håndteres på best mulig måte, og oppfordrer til å ikke først og fremst kutte i dommerfullmektigstillinger, sier han.

Foreningen har den siste tiden sammen med DA sittet i en arbeidsgruppe som skal vurdere fullmektigordningen i domstolene. De skal levere sin rapport i midten av januar.

– Jeg kan vel si at resultatet ikke stemmer helt overens med hva regjeringen foreslår. Budskapet er at vi frykter for rekrutteringen og at saksmengden vil bli så stor at vi ikke vet hvordan den kan tas unna. Vi håpet derfor at regjeringen og departementet kunne ha litt is i magen og i det minste kan vente på resultatene fra vårt arbeid. Nå setter vi vår lit til DA, sier Evensen.

Det
lønner seg

Bruk medlemsfordelene dine

Som medlem i Juristforbundet har du tilgang til mange gode medlemsfordeler.

- ✓ Juridisk bistand i saker som angår arbeidsforhold
- ✓ Lønnskalkulator
- ✓ Karriererådgivning
- ✓ Kurs og arrangement
- ✓ Juristen, både i postkassen og på nett
- ✓ Gode betingelser hos Juristforbundet Forsikring og Handelsbanken
- ✓ Medlemsrabatter
- ✓ Rabatt på kurs hos Juristenes Utdanningscenter (JUS)
- ✓ Tryk Legehjelp inkludert i medlemskapet

Et helsetjeneste-vakuum for psykisk syke innsatte i norske fengsler

Tillitsvalgte i helsetjenesten slår alarm for konsekvensene av færre døgnplasser i psykiatrien og nedbygging av klinikker. Jussbuss deler bekymringen, og frykter følgene av kuttene for innsatte i norske fengsler.

Gjennom vår saksbehandling møter vi mange innsatte med alvorlige psykiske helseplager. En kombinasjon av plassmangel i psykiatrien og et ofte utilstrekkelig helsetjenestetilbud i fengslene, resulterer i at innsatte ikke får nødvendig psykisk helsehjelp. Fortvilte fengselsansatte forteller om en arbeidshverdag styrt av sprengt kapasitet og mangel på ressurser. Fengselsbetjenter er heller ikke kvalifiserte til å behandle personer med alvorlige psykiske lidelser eller personlighetsforstyrrelser. I tillegg til innsattes rehabilitering, tilsier hensynet til fengselsbetjentene at tilbudet i psykiatrien ikke svekkes ytterligere.

I likhet med fengselsleder Doris Bakken ved Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt, hører vi om fengsler uten mulighet til å gi innsatte riktig medisiner. Innsatte forteller at de får smertestillende eller beroligende tabletter for å avbøte «problemene» sine. Kriminalomsorgen er ikke rustet til å behandle pleie- og rehabiliteringsbehov som bør følges opp av spesialisthelsetjenesten.

Når fengslene ikke kan gi nødvendig psykisk helsehjelp, tyr de

ofte til isolasjon eller andre tvangsmidler for å hindre at utagerende innsatte skader seg selv eller andre. Isolasjon kan vare over dager eller måneder, hvor innsatte er utestengt fra fellesskapet opptil 22 timer i døgnet. Det er dokumentert svært alvorlige helseskader av isolasjon, blant annet depresjon, angst, vrangforestillinger og selvmordstanker. Slik soningsforholdene er i dag blir mange innsatte psykisk sykere av å sone i norske fengsler.

Innsatte kontakter Jussbuss både før, under og etter isolasjon. Mange av dem har selvmordstanker. Da er vårt handlingsrom som jusstudenter svært begrenset. Fengselets helseavdelinger har erfaringsmessig lang ventetid. Dersom innsatte av ren desperasjon utagerer på nytt, risikerer de en ny isolasjonsrunde. Slik oppstår en ond sirkel hvor innsatte utagerer på grunn av psykiske plager, før de isoleres og til slutt slipper ut av isolasjon med en betydelig forverret psykisk helse. Resultatet er et svekket utgangspunkt for en vellykket rehabilitering og tilbakevending til samfunnet.

Norges isolasjonspraksis og manglende helsetilbud til psykisk syke innsatte har blitt kritisert av FNs torturkomité. Komiteen mener plassmangel i psykiatrien resulterer i at innsatte isoleres, fremfor å få nødvendig psykisk helsehjelp. Det er klart at ytterligere kutt i psykiatrien på ingen måte vil avbøte bekymringene til torturkomiteen.

Jussbuss frykter en urimelig høy terskel for innleggelse dersom psykiatriens tilbud svekkes nok en gang. Vi risikerer at målet om rehabilitering blir illusorisk for innsatte med alvorlige psykiske helseplager; de er for friske for psykiatrien, men for syke for helsetilbudet i fengselet.

*Ronja Laukvik Holtsdalen,
Jussbuss*

Nytt om navn

Ansettelse og utnevnelser:

Annders Flock Bachmann, Tingrettsdommer/
Nestleder, Follo og Nordre Østfold
tingrett, rettssted Mysen

Annemarie Kristine Valnes, Rådgiver, Norges
vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Audun Thorshaug, Jurist, SJ Norge AS

Bente Valland Tolo, Advokatfullmektig, Kvam
kommune

Brage Høidahl, Juridisk direktør, Felles-
ordningen for avtalefestet pensjon (AFP)

Cecilie Rønning, Leder tildelingskontoret,
Orkland kommune

Christine Stousland, Advokat, Autostore AS

Daniel Skjevik-Aasberg, Advokatfullmektig,
Sands Advokatfirma DA, Oslo

Didrik Tårnesvik, Seniorrådgiver HR, Åkerblå
Group AS, Trondheim

Eirik Mo, Jurist, Arendal Boligbyggelag

Ellen Birgitte Røsgaard, Tingrettsdommer,
Møre og Romsdal tingrett, rettssted
Kristiansund

Elling Sucarrat, Dommerfullmektig, Midtre
Hålogaland tingrett

Emil Vangen Solheim, Advokat, Advokatfirmaet
Haavind AS

Erik Hauge Danielsen, Advokat, Advokatfirmaet
Bjørge – Skaaraas & Co AS

Fanny Anne Bardoz, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Staff AS

Frode Preber Ettesvoll, Administrerende
direktør, Compose Software AS

Guri Oddrun Løkken Holte, Seniorrådgiver,
Kriminalomsorgen Region Øst – Ila fengsel,
forvarings- og sikringsanstalt

Guro Haug Nilsen, Seniorrådgiver, Inventura
AS, Oslo

Guro Skar Forseth, Senioradvokat, Advokat-
firmaet Simonsen Vogt Wiig AS, Oslo

Hanne Bjerkeland Eggen, Seniorrådgiver,
Sjøfartsdirektoratet

Helene Holtvedt, Statsadvokat, Vestfold,
Telemark og Buskerud statsadvokatembeter

Henrik August Behrens, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Føyen AS

Ingebjørg Aksnes Rushfeldt, Senior Associate,
Advokatfirmaet Wiersholm AS, Trondheim

Ingrid Marie Winsnes Kristiansen, Jurist/Senior
Wealth Planner, DNB Bank ASA

Ingvild Bruce, Førsteamanuensis/PhD
rettsvitenskap, Politi hogskolen (PHS)

Jan-Kristian Kløkstad, Høgskolelektor,
Politi hogskolen (PHS), avd. Bodø

Jon Wegner Bævre Hausken, Grunnervner,
Norconsult AS

Jaakko Matias Vaeyrynen, Legal Manager,
Crayon Group AS

Karl Kristian Nordheim, Konstituert statsadvoka-
t, Oslo statsadvokatembeter

Karoline Røvik Zeiner, Partner, Brækhus
Advokatfirma DA, Avd Oslo

Kathinka Helvershou, Advokatfullmektig,
Finansklagenemnda

Kirsti Jørstad Bjørnaas, Seniorrådgiver,
Mattilsynet – Region Midt

Kjell Espen Skårmoen, Rådgiver, Multiconsult
Norge AS

Kjetil Sørensen, Politiadvokat, Trøndelag
politidistrikt

Kristin Bruun Olesen, VP Legal and Contracts,
Akva Group ASA

Kristin Giljanovic, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Sterri, Rehman og
Henriksen AS

Kristin Jacament, Direktør, Advokatfirmaet
Vialto Partners AS, avd. Oslo

Lars Buan, Senior Legal Counsel, Norske Skog
ASA

Linda Boldvik, Advokat, Fulford Pettersen & Co
Advokatfirma AS

Line Haug Johansen, Juridisk rådgiver, Norges
Handelshøyskole

Lisa Husby, Daglig leder, Husby Vekst AS

Maja Kirkegaard Rodriguez Brix,
Seniorrådgiver, Universitetet i Bergen,
Forsknings- og innovasjonsavdeling

Maria Lisiecka, Internadvokat, Ness, Risan &
Partners AS

Marianne Sætra, Seksjonsleder, Stortinget

Marie Halstensen, Advokat, Advokatfirmaet
Storeng, Beck & Due Lund (SBDL) AS

Marit Follegg Paulsen, Juridisk rådgiver,
Pasientreiser HF

Martin Tenold, Lagmann, Gulating lagmannsrett

Mona Skaaden-Bjerke, Seniorrådgiver/juridisk
rådgiver, Innlandet politidistrikt

Nathalie Furuseth, Juridisk rådgiver,
Forbrukertilsynet – Tromsø

Nicolai Bryhn Dybvad, Avdelingsleder juridisk
enhet, Ullensaker kommune

Nicolai Dammyr, Advokat,
Byggmesterforsikring AS

Njål Kleppe-Madland, Advokatfullmektig, TP
Advokatfirma DA

Odd Rune Blakkisrud, Advokat, Advokatfirmaet
Vialto Partners AS, avd. Oslo

Ole Martin Moe, Advokatfullmektig, Deloitte
Advokatfirma AS, Oslo

Pål Arne Reinertsen, Advokat, Hafslund Vekst
AS

Rami Saadah, Juridisk rådgiver, Statsforvalteren
i Nordland – Bodø

Rune Strømhylden, Advokat, Advokatfirmaet
Vialto Partners AS, avd. Oslo

Silje Alsaker Solheim, Tingrettsdommer,
Hordaland tingrett, rettssted Bergen

Siv Kathrine Skorstad, Seniorrådgiver/Jurist,
NAV Arbeids- og velferdsdirektoratet
– Seksjon Juridisk

Susanne Schneider, Partner, Advokatfirmaet
Skagastøl DA

Svenn Wold Gaulen, Avdelingsleder juridisk
enhet, Direktoratet for høyere utdanning
og kompetanse (HK-dir), Avd Bergen

Sverre Andreas Hagen Saugstad,
Dommerfullmektig, Søndre Østfold tingrett

Tage Brigt A. Skoghøy, Partner, Advokatfirma
DLA Piper Norway DA

Tage Edvard Johannesen, Politifullmektig,
Finnmark politidistrikt

Tamia Rokseth, Advokatfullmektig, VIVE
Advokater AS

Taran Grefberg, Seniorrådgiver Barne- og
familiedepartementet, Familie- og
oppvekstavdelingen

Tarnjit Singh Shergill, Senioradvokat, CMS
Kluge Advokatfirma AS, Avd Oslo

Therese Bekkevoold, Internjurist, Agaia AS, Lier

Therese Langum Sandhaug,
Advokatfullmektig, Amten de Besche
Advokatfirma AS – Oslo

Tonje Hagen Geiran, Advokatfullmektig,
Wikborg Rein Advokatfirma AS, Oslo

Torbjørn Hagerup Nagelhus,
Tingrettsdommer, Søndre Østfold tingrett,
rettsted Halden

Trine Elisabeth Selnes, Politidadvokat 1, Oslo
politidistrikt – ENS – Enhet sentrum

Trygve Heyerdahl, Advokat,
Finansklagenemnda

Trygve Matre, Politidadvokat, Vest politidistrikt
– Bergen

Vemund Sande, Legal Counsel,
Remarkable AS

Vidar Buksrud, Senior Manager, Advokat-
firmaet Vialto Partners AS, avd. Oslo

Vilde Karoline Lindsetmo Trana,
Advokatfullmektig/associate,
Advokatfirmaet Schjødt AS, Oslo

Ørjan Walseth, Dommerfullmektig 1, Oslo
tingrett, rettssted Oslo

Øystein Liltved, Jurist II Oslo kommune
– Eiendoms- og byfornylsesetaten

Nye medlemmer

Elin Matilda Mölleborg, Advokatfullmektig,
Advokat Bratteng AS

Håvard Severinsen Jensen, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Berngaard AS

Cathrine Braune, Eiendomsforvalter/rådgiver,
OBOS Eiendomsforvaltning AS

Kimberley Moabi Berkhof, VA jurist,
Forsvarsmateriell – Landkapasiteter

Andreas Løhren, Rådgiver, Kommunal- og
distriktsdepartementet (KDD)

Nye studentmedlemmer

Andreas Alexander Olebakken, Universitetet i
Oslo

Angela Cristina Pintilie, Universitetet i Oslo

Aurora Constanse Henie-Drangland,
Universitetet i Oslo

Camilla Ottosen Berg, Universitetet i Oslo

Felix Hegreberg, Universitetet i Oslo

Gerhard Raphael Abad Balagat, Universitetet i
Bergen

Helena Yashu Berge Andersen, Universitetet i
Oslo

Hilde Hartvedt, Universitetet i Oslo

Jesper Rognes Haugen, Universitetet i Bergen

Mahnoor Tauqir Chaudry, Universitetet i
Bergen

Malin Gjelsten Kirkholt, Universitetet i Oslo

Marlene Huth, Universitetet i Oslo

Mats Izzard Aukland, Universitetet i Bergen

Milla Skaug Ødegaard, Universitetet i Oslo

Roshmaine Lyka Colantes, Universitetet i
Bergen

Selma Befring, Universitetet i Bergen

Sigrid Kirkebø Landa, Universitetet i Oslo

Silja Aga Svendsen, Universitetet i Bergen

Sofie Aambakk, Universitetet i Bergen

Sunniva Berg, Universitetet i Bergen

Thea Nesse, Universitetet i Agder

**Arild
Jebens**

Fagsjef juridiske
tjenester

Ikke vær din egen advokat

Juristforbundets advokatkontor er eksperter på arbeidsrett og juristers arbeidsliv. Som medlem kan du få råd og juridisk bistand i saker som angår arbeidsforholdet ditt.

Advokatkontoret hjelper deg med:

- ✓ Ansettelsesform
- ✓ Arbeidsmiljøutfordringer
- ✓ Arbeidstid
- ✓ Avslutning av arbeidsforhold
- ✓ Avtaletolkning
- ✓ Endringer i arbeidsforholdet
- ✓ Gjennomgang av arbeidsavtale
- ✓ Lønnsspørsmål

**JURIST
FORBUNDET**

Advokatkontoret

juristforbundet.no/lonnarbeidsvilkar/advokatkontoret

Hovedstyret

President

Sverre Bromander

sverre.bromander@juristforbundet.no

Visepresident

Benedicte Gram-Knutsen

benedicte.gram-knutsen@bergen.kommune.no

Styremedlemmer valgt av Landsmøtet

Ina Annett Grunnvåg

ina.a.grunnvaag@gmail.com

Jon Ole Bjørklund Whist

jon@farmaceutene.no

Nasjida Noorestany (møtende varamedlem)

nasjida.noorestany@juristforbundet.no

Styremedlemmer valgt av seksjonene

Rannveig Sørskaar (Juristforbundet – Stat)

rannveig.sorskaar@ldo.no

Kay André Brudvik Haugen (Juristforbundet – Kommune)

kay.haugen@bergen.kommune.no

Kirsten Aase Bleskestad (Juristforbundet – Dommerforeningen)

kirsten.bleskestad@domstol.no

Johannes Ørn Thorsteinsson (Juristforbundet – Student)

johannes.thorsteinsson@juristforbundet.no

Anders Schrøder Amundsen (Juristforbundet – Privat)

a.s.amundsen@gmail.com

Ansattes representant

Erik graff

eg@juristforbundet.no

Generalsekretær

Magne Skram Hegerberg

msh@juristforbundet.no

Medlemsguide

Har du flyttet eller byttet jobb?

juristforbundet.no/minside

medlem@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud

Juristforbundet Forsikring

juristforbundet.no/forsikring

forsikring@juristforbundetforsikring.no | 23 11 33 11

Bank – medlemstilbud

Handelsbanken

handelsbanken.no/juristforbundet

Finn ditt nærmeste bankkontor for kontaktinformasjon

Juristforbundets advokatkontor

juristforbundet.no/advokatkontoret

advokat@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator

juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristen

juristen.no

Redaksjonen:

redaksjonen@juristen.no | 482 48 352

Annonser:

randi@storybold.no | 995 20 500

Jobbmarkedet

juristen.no/stilling

Juristenes Utdanningscenter

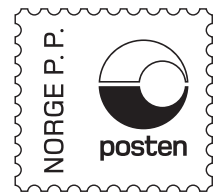
jus.no | 40 00 26 62

Juristforbundet | 40 00 24 25 | www.juristforbundet.no | post@juristforbundet.no

Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo

JURIST
FORBUNDET

Returadresse:
Juristforbundet
Kristian Augusts gt 9
0164 Oslo

Sjekk våre nettsider www.juristen.no

Enten du foretrekker mobil, nettbrett eller desktop

- siste nytt
- stillingsannonser
- debatt
- fagstoff

Tips oss på redaksjonen@juristen.no